

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
 Egy évre 24 korona.
 Egy hónapra 2 korona.
 VIDÉKEN:
 Egy évre 26 korona.
 Egy hónapra 2 k. 40 f.
 HIRDETÉSEK:
 6-hasábos petit sor egyszer 20 fill.
 minden következőnél 16 fill.
 Nyitászó ára 40 fill.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
 vasutak palotájában.
 TELEFON-SZÁM: 357.
 KIADÓHIVATAL:
 Aradi Nyomda Részvény-
 Társaság.
 József főherceg-ut 22. sz.
 TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1907.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
 STAUBER JÓZSEF.

Péntek, március 22.

Mai számunk főbb közleményei:

- Vezércikk: Miért maradnak el a király-ünnepek?
- Az elhódított szövögyár.
- Politikai örömlények.
- Csanádmegye kölcsönél.
- Bácsné és a színügyi-bizottság.
- A Lengyel-Polónyi-ügy.
- Munkás a szakszervezet ellen.
- A megtámadott Ábrányiak.
- Razzia a Lloydban.
- Aradi románok a moldvai lázongásról.
- A meghusult kiegészítés.
- Tizenhárom pofon.
- Lengyel Zoltán obstruál.
- Tárca: Salome.

Miért maradnak el a király-ünnepek?

Revanche — az alkotmány biztosítékért.

Arad, március 21.

A nagy politika háttérben, a komoly, válságot jelentő események mögött rendkívül érdekes, fölöttébb jellemző politikai pikantériák estek meg. Talán ép a kiegészítésnek bonyodalmai, a létszámemelésnek gondtelt redői miatt bujhattak el ezek a kulissza-titkok a nagy nyilvánosság előtt. Pedig azokat, akik benne szerepeltek, nem kevésbé foglalkoztatta, mint a kormányt a nagy politikai kérdések. Erről a politikai pikantériáról vesszük, föltétlenül beavatott helyről szerzett értesülés révén ezt a tudósítást:

Budapest, március 21.

Ez év június 8-ikán lesz tudvalevően negyven esztendeje annak, hogy az uralkodót magyar királylyá koronázták. A

jubiláris évfordulóval kapcsolatosan már eddig is fantasztikus tervek láttak napvilágot; a valóság azonban az, hogy mindez ideig, amikor három hónap se választ el a jubileum napjától, még semminő előkészület nem történt arra, hogy az évforduló illő módon megünnepeltesék.

Nem is lesznek. Június 8-án a szokásos formaságok, ceremóniák fogják az évfordulót jelezni, akárcsak máskor. Pedig egyebet is terveztek. És az, ami miatt ezek az ünnepek elmaradnak, képezi a legfrissebb politikai pikantériát.

Az ünnepek kohóiban — nevezük csak ezzel az elvont szóval — már készült a nagyszabású program. Bandérium, festői, kortörténelmi felvonulások. A magyar ipar fejlődése plasztikus körmenetben. Aztán a magyar gazdaság, a magyar kereskedelem. És a többi.

A nagyszabású tervhez persze be kellett vonni az illetékes tényezők közreműködését. Az illetékes tényezők voltak ez esetben: a kormány, a függetlenségi párt, mint az uralkodó politikai párt és a mánás-világ. Különösen két előkelő főurról volt szó, a kiknek egyike közjogi méltóságot tölt be, a másik pedig az ország egyik legelőkelőbb mánás-familiájának feje.

A kormánynak aggodalmai voltak, hogy a szociálisták esetleg megzavarhatják az ünnepeket. Hiába, az övék az utca, s ha nekik tetszik, bemocskolhatják a színes, szépen megkonstruált tervet. Hanem azért nem zárkozott el tőle.

A függetlenségi párt kész örömmel mutatott hajlandóságot a közreműködésre. Nevezetes, hogy a Habsburg-evő, tüzes kurucok, akik az obstrukció idején egy-

mást multák felül az antidinasztikus kifakadásokban, mennyire kaptak az alkalmon, amikor a hiperlojalitást fitogtatni lehetett. Talán nem is volt egészen távol tőlük az a gondolat, hogy az ilyen ünnepek ragyogó napsugarait a rendjeleső jótékony zápora szokta követni...

Harmadiknak kellett a mánások. Az ő közreműködésük annyival inkább volt fontos, mert az ünnepek hatalmas költségeit jobbra a főuri áldozatkészségből akarták kifizetni.

Nos, a mánások kijelentették, hogy ők nem rendeznek és nem fizetnek. Ha a király nem ad alkotmánybiztosítékokat, ők se rendeznek a királynak ünnepet.

És ezért maradnak el az ünnepek. Talán még, ha az uralkodó a tizenkettedik órában meggondolja a dolgot, s Andrásynak az alkotmánybiztosítékokat megadja, — még lesz valami. Hanem ez nem valószínű. A királynak nem fájnak annyira az elmaradt ünnepek, s nem is fogja az ugynevezett alkotmánybiztosítékokat megadni.

És ezért június 8-ának negyvenedik évfordulója alig lesz különb, mint a minő a harminckilencedik volt. Nem lesz se bandérium, se festői felvonulás, se rendjeleső.

Pedig talán alkotmánybiztosítékok nélkül is meg kellene illendően emlékezni a negyvenedik évfordulójáról annak a napnak, amikor a magyar alkotmány régi jogaiba visszatért, s a magyar korona régi dicsőségében ragyogott fel újra? És a nemzet, az állam ünneplése már tisztán, egyesegyedül a mánásoktól függ?

Salome.

Régen nem volt akkora kavardás egy szindarab előadása körül, mint a milyen kavardást Wilde Oszkár Salome című darabja okozott. Bécsben az udvar közbenjárására betiltották az előadását, mielőtt még bemutatásra került volna. A színmű átvándorolt a Lajthán és mindenekelőtt Pozsonyban került volna bemutatásra. De csak került volna, mert hiszen Frigyes főherceg nem azért forgatja az ujjá körül Pozsony városát, hogy az ő rezidenciája közelében előadhassanak olyasmit, amire legfelsőbb helyen kimondották az ítéletet: vallásellenes a darab. Salome tehát opera formájában a magyar királyi operaház deszkáira lozótt. Mikor először felvetődött a terv, azt beszélték, hogy Andrásy Gyula, akinek reszortjába akkor még beletartoztak a színházi ügyek, magához kérte a darab librettóját és beakarta tiltani az előadást. A sajtó lármázott, a félhivatalosak cáfoltak. Közben azonban Apponyi vette át a színészeti ügyek vezetését, amiből önként folyik, hogy a Salome operai előadását tényleg betiltották. Jött ezután a Vigszínház. A premiér kitűzve, a jegyek eladva: s előadás előtt Salome személyesítője hirtelen rosszul lesz, a darabot nem adhatják. Nagy feltűnés. Beszélnek udvari körökről, durva presszióról, míg végre kisül, hogy Góthné Kérész Ella tényleg beteg volt.

Ekkorra azonban már Wilde-lázban az egész főváros. És tegnap, mikor annyi hányatás után megjelenhetett Salome magyar színpadon is, valóságos színházi ünnep volt a bemutatás. A P. H. színházkritikusa így ismerteti a szenzációs darabot és annak előadását:

A Vigszínháznak szombatról elhalasztott szenzációja, Wilde Oszkár „Salome“-ja, szerdán került színre. Rendkívül előkelő közönség zsufozásig megtöltötte a színházat. Előbb Zboray Aladár „Micz báró“-ját adták s kevéssel tíz óra előtt került a sor a Salomera.

Visszafojtott lélekzettel, siri csendben hallgatta végig a publikum ezt a drámát, mely ha nem is diadallal, de mindenesetre nagy lármával járta be Európa sok színpadját. A Vigszínház valószínűleg jó fogást csinált vele, mert a színházi közönségnek is megvan a maga divatja s Wilde most divatban van. Ezenfelül ez az egyfelvonásos dráma nemcsak a tárgyával s a stílusával, hanem az egész előadásával elüt mindenféle sablontól és szabálytól. Az irodalmi és művészeti perverzitás tombol benne, de a tehetség őszereje a normális izlés korlátait átörve, a maga töretlen utján még biztosabban jut el a sikerhez, mint a konvencionális tehetségek a járt ösvényeken. Szenzációs sikeréhez azonban hozzájárultak a színésznők is azzal, hogy többnyire félmeztelen testtel jártak el benne egy buja-táncot s az ilyen attrakciók

olyan embereket is beszólitanak a színházakba, akik a normális irodalmi és művészeti táplálékkal nem szoktak rendesen élni.

Növelte nálunk a dráma reklámját a megjelenített Salome előadásának a m. kir. operában épen a Pesti Hirlap állásfoglalása folytán történt eltiltása is. Mert ami tilos, az vonz. S mivel a nagyközönség mindig a szenzáció s nem a belső érték után megy, lehet, hogy attrakció lesz nálunk is.

A zseniálításáról és bűnös nemi perverzitásáról híres angol író, Wilde Oszkár egy felvonásban írta meg az ókori perverzitás hősnőjének, Salomének történetét.

Herodes mostohaleánya, Salome kíváncsiságból fölhozhatja cisterna-börtönéből Jochanan prófétát (Keresztelő Szent Jánost), akinek fanatikus prédikálása, monoton monologja fölhangzik a föld alól. Egy syriai katona szerelmes Saloméba s ez nyitja ki Jochanan börtönét. De m. d. látja, hogy Salome Jochananat megszereti, törét magába döfi s meghal. Holttestére szerelmesen ráborul egy fiatal barátja.

Ebben a két férfi epizód-alakban Wilde a férfiaknak férfiak iránt táplált perverz s a büntető törvénykönyv által büntetett vonzalmát színpadra viszi! Erre csak az a megjegyzésünk, hogy aki beleesik az ilyen perverzitásba, az beteg ember. De, aki ezt megírja köl-

Az elhódított szövőgyár.

Jön helyette másik.

A váci gyár fiókja Aradon.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, március 21.

Az Első Gyulai Kötött- és Szövött Ipar-
áru-gyár, amint ismeretes, Aradvárosával tár-
gyalásokat folytatott egy Aradon létesítendő, a
gyulaihoz hasonló vállalat létesítése iránt.
Ugyanakkor a gyár vezetői Temesvárral is
érintkezésbe léptek a gyárnak adandó kedvez-
mények felől. A tárgyalások Temesvárral meg-
lehetősen előrehaladtak s miután Temesvár na-
gyobb kedvezményeket helyezett kilátásba, mint
aminővel Arad eddig az új gyárak létesítőit
kecsegtethette, minden jel arra mutat, hogy a
gyulai részvénytársaság új telepe Temesvá-
rott lesz.

A gyulai kötött és szövött ipar-
részvénytársaság a következő ajánlatot tette
Temesvár tanácsának:

1. A részvénytársaság részvénytőkéjét 300.000
K-ról 800.000 K-ra felemeli. Az új részvények-
ből a temesvári piacnak 100—150.000 K név-
értékű részvényeket enged át jegyzésre.

2. A részvénytársaság Temesvárott kötött-
és szövöttáru-gyárat létesít, melybe épületek-
ben és gépekben 314.000 K-t, forgó tőkében
pedig 250.000 K-t, összesen tehát 564.000 K-t
befektet.

3. Az üzemet az első évben 250 munkással
kezd meg; a munkások számát a második évben
350-re, a harmadik évben pedig 400-ra felemeli;
azonkívül kötelezettséget vállal arra nézve, hogy
150 munkást ingyen kiképez és háziiparszerűleg
foglalkoztat.

Ezzel szemben kér a részvénytársaság a
várostól 1. 2200—2500 négyszög ölnyi telket
ingyen; 2. az alapfalakba szükséges *várfaltég-
lákat ingyen*, az építkezéshez többi téglákat
pedig *kedvezményes áron*; 3. munkásonként és
évenként 10 K. *készpénzsegélyt tíz éven át*,
mely segély azonban évi 4000 K-nál maga-
sabb nem lehet; végül 4. 15 évi községi adó-,
illeték- és kövezetvámmentességet.

Temesvár város gazdasági bizottsága tegnap
délután tárgyalta a részvénytársaság beadványát
és méltányolva azokat a közgazdasági előnyö-
ket, melyek ezen nagyszabású gyár alapítása

folytán a városra hármolnak, különösen azál-
tal, hogy a részvénytársaság a háziipar létesíté-
sére és fejlesztésére kötelezettséget vállalt,
egyhangulag elhatározta, hogy a kedden tar-
tandó rendes közgyűlésnek azt a javaslatot ter-
jeszti elő, hogy a részvénytársaság által kívánt
támogatás *teljes mértékben megadassék*.

E szerint Temesvár város *szubvenciót is ad*
az új gyárnak, ami Temesvárott nem első eset,
de Aradon még arra nem volt precedens. Az
összeg, amelyet Temesvár az új gyár részére
ad, nagynak nem mondható, de ha a város egy
gyáralapítás részére szubvenciót ad, akkor az
összes későbbi gyáralapítások ennek igényeivel
fognak föllépni, s ez esetleg tulságosan igény-
be venné a város anyagi erejét.

Egyébként egy másik, a gyulaihoz hasonló,
de annál nagyobb hazai vállalat foglalkozik az-
zal a tervvel, hogy Aradon fiók-gyárat létesít.
A *Váci Első Magyar Kötött és Szövött Arugyár*
igazgatója, *Löbl*, nemrégiben több helybeli
nagykereskedő társaságában fölkereste *Varjassy*
Lajos polgármestert és tájékoztatta magát a vá-
ros részéről adandó támogatás, valamint a
munkásviszonyok felől. A váci gyár a gyulai-
nál lényegesen nagyobb vállalat, s ha a váci
gyárral való tárgyalások eredményre vezetnek,
Arad mindenestre nagyobb szabású iparvállá-
lathoz jutna.

Politikai örömlények.

Elitelt hírlapiró.

Polónyi, a sajtóbarát.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, március 21.

Két évvel ezelőtt *Fényes* László fővárosi
hírlapiró *Politikai örömlények* című cikkében
megtámadta *Barta* Bélát és a függetlenségi
pártnak még két-három tagját, azt írva róluk,
hogy míg a parlamentben támadják a kor-
mányt, a miniszteriumokban meggörnyedve ke-
resik és találják meg a kormányval való
üzleti összeköttetést. Az esküdtszék becsü-
letsértésben vétkesnek mondta ki *Fényest*,
aki védő nélkül tárgyalta le az ügyet és a
bíróóság azután *négy havi fogházra* s 300 ko-
rona pénzbüntetésre ítélte a cikk szerzőjét. A
bizonyítás megszorítása miatt beadott sem-
miségi panaszt a Kuria ez évi január hó végén
tárgyalta s azt *elutasította*. Az ügynek ezután

még a budapesti királyi táblát kellett megjárni,
ahol a tárgyalás során kiszabott rendbűntetés
miatt a vádlott felfolyamodását tárgyalták.
Mind a két fórumot egy hónap alatt megjárta
az ügy s február végére a budapesti törvény-
szék ítélethirdetésre idézte meg *Fényest*, aki ez
időtájt a margitszigeti gyógyintézetben betegen
feküdt. A törvényszék *Mikovich* bíró elnökle-
te alatt ennek folytán mára tüzte ki az ítélethir-
detést.

Fényes László meg is jelent s a védője,
Besnyő Béla előterjesztette, hogy fele az ő
tiltakozása ellenére, betegen jelent meg a bi-
róóság előtt s konstataulta, hogy *Fényes* László
egyetlen egyszer idéztetett a bíróság elé s ak-
kor orvosi bizonyítvánnyal törvényszerűen és
idejében kimentette kényszerű elmaradását.
Ennek konstataciója pedig azért szükséges, mert
midőn *Polónyi* Géza igazságügyminiszternél a
beteg *Fényes* László barátai *a mindenkor meg-
adni szokott*, törvényes két havi haladékokat kér-
ték, a miniszter *elutasította*, azt mondván, hogy
nem szabad a haladékokat *Fényes*nek megadni,
mert *Fényes az ítélet elől bujkál*.

Ma is ágyból kelt fel *Fényes* és jött ide, hogy
a fogházba menjen. Be kell bizonyítani tehát
illetékes helyen is, hogy *Fényes* egyáltalán nem
bujkált.

Az elnök ezután kihirdette a Kuria ítéletét
és *Fényest*, hogy a rá kimért büntetést végre-
hajtsák, nyomban átadta a tárgyaláson jelen-
levő *Böhm* dr. ügyésznek.

Ezután *Fényes* védője kíséretében bement
a fogházakat kezelő *Euter* dr. királyi ügyészhez,
aki előtt felmutatván orvosi bizonyítványt, bü-
ntetése végrehajtására halasztást kért. A ki-
rályi ügyész a kérelemnek helyt adott és *Fé-
nyes* Lászlónak egyelőre is két heti halasztást
engedélyezett.

Csanádmegye kölcsönei.

Az új kórház és a munkáslakások.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, március 21.

Csanádvármegye törvényhatósági bizottsága
ma délelőtt rendkívüli közgyűlést tartott, ame-
lyen *Návay* Tamás főispán távolléte miatt *Her-
vay* István alispán elnökölt.

A gyűlés néhány tárgya közül legfontosabb
volt a megyei új közkórház dolga, amelynek a

tői műben s színpadra viszi, vagyis idealizálja,
az egyszerűen gazember.

Salomenak megtetszik a próféta teste s
csókot kér tőle. Jochanan elfordul tőle s visz-
zatér börtönébe. Herodes kijön egész udvará-
val Salome után, kihez buja vágygyal vonzó-
dik. Felesége, Herodias, féltékeny a saját leá-
nyára. Herodes kéri Salomet, táncoljon neki. Ez
hajlandó táncolni, ha mostoha apja megfogadja,
hogy kérelmét teljesíteni fogja. Herodes oly
vadul szerelmes a mostoha leányába, hogy
„blindre” megigéri. Salome erre eltáncolja a
hét kendő táncát. Ami olyan félméztelen has-
táncféle, miközben hét kendőt leold magáról s
a buja testével ingerli a mostoha apját.

A tánc Herodest meghatja. Csak akkor ré-
mül el, mikor Salome jutalmul Jochanan fejét
kéri egy ezüst tálcán. Erre Herodes elszaval
egy természetrajzi értekezést az összes drága-
kövekről, hogy Salome vágyát elterelje Jocha-
nan fejétől. De Salome a szó legszorosabb ér-
telmében fejes marad s a fejet akarja, hogy
megcsókolhassa. Herodes végre odanyújtja a
bakónak az ezüst tálcát s pár perc múlva a
cisternából egy kar emelkedik fel, a tálcát
tartja s ezen ott van Keresztelő Szent János le-
vágott feje.

Salome hiszterikusan körül ugrálja a levá-
gott fejet s aztán megcsókolja. Herodes megun-
dorodik Salometől s parancsot ad: öljék meg a
hiszterikát.

A világirodalomban többen megírták ezt a
témát. Többek közt *Sudermann* Keresztelő Szent
Jánost tette a dráma hősvé, aki meghal ugyan,
de győz a hit. *Wilde* Oszkár ennek a tárgynak
csak a bujaságát s nemi perverzítását írta
meg, híven önmagához. A kis darab minden
alakja bujálkodik. Utálatos az egész darab. S
a néző csak azt a zseniáltságot sajnálja, mely
erejét erre az irodalmi perverzításra pazarolta.
Mert ha a darabnak egy-egy része bután sze-
cessziós is s az értelmetlenségben keresi a
szimbolizmus költészetét, azért vannak benne
magas irodalmi minőségek. Egy lángelmének
aberrációja az egész. Ami erő van benne, az is
alantas, mert a nemi erő a világon a legna-
gyobb s ezt a drámát az mozgatja de perverzi-
tásában az is csak gyengeség. Az egész mű a
fajtalanság és hisztéria apotheozisa. Nem nye-
reség az irodalomnak, de valószínűleg ép ezért
nyereséggel fog járni a színházra, amit kívá-
nunk is. A színházaknak gyakran sok pénz
kell keresni az izléstelenséggel is, hogy rákölt-
hessék az izlésre.

Ami azonban igazi szenzáció volt a szerdai
estből, ez a darab kiállítása. Még a Vigszínház-
ban nem lehetett eddig ily pazar, ily festői
s ily hatásos kiállítást látni. Ezért érdemes,
hogy a színházi gourmandok megnézzék. Maga
az előadás már nem volt művészi tekintetben
oly szenzációs, de a komoly ambíció és szor-
galmas munka elismerést érdemel. *Góthné Ker-*

tész Ellára jutott Salome ábázolásának ne ez
feladata. Ez a kedves, szeretetreméltó szí-
nésző a nagy intelligenciájával s szorgalmá-
val szokta mindig pótolni, ami esetleg hiányzik
a színészi öserőből s izlése ma is kíségette a
nehéz helyzetből. Salome jelleméből megcsinálta
azt, ameddig az ő tehetsége ért, a fiatal hisz-
terikus lányt; a jellem démoni mélységei felett
azonban egy joubeli asszony felületességével
átsiklott. A szenzáció kedvéért meghozta azt az
áldozatot is, hogy meztelen lábbal s a derékon
némi ruha-hiánnyal lejtette el a hastáncot; a
közönség lelkes tapssal honorálta is a lelkiis-
meretes munkát, de talán ő maga sem ambi-
cionálja, hogy e szerep európai mértékét alkal-
mazzuk alakítására. Partneré, *Góth* Sándor, a
darab rendezője, nagy műgonddal szépen ját-
szotta Jochanan s a közönség őt is lelkesen
tapsolta. *Fényesi* Emil igen szép művészi ala-
kítást produkált Herodesben; Heródiást pedig
V. Haraszi Hermin erős jellemzéssel, igen ta-
láló vonásokkal játszotta meg. A személyzet
pompás összejátékot produkált, amiben főrészt
vett *Tihanyi*, *Balassa*, *Deréki* s *Szerémi* játé-
kának.

Külön meg kell dicsérni *Szini* Gyulát, ki
a drámát igen szépen fordította le.

(p. k.)

felépítése és berendezése 90.000 koronával haladta meg a költségvetést. A törvényhatóság a deficitet az alispán javaslatára úgy akarta rendezni, hogy a makói három pénzügyintézetből rövid lejáratú kölcsönöket akart felvenni. A belügyminiszter azonban ezt a határozatot megsemmisítette s utasította a vármegyét, hogy nem a pénzügyintézetektől, hanem a saját alapjaiból vegyen fel kölcsönt.

A törvényhatóság ma eleget tett a rendelkezésnek s kimondta, hogy a deficit eltüntetésére az árvapénztári tartalékalapból 60.000, a község jegyzői nyugdíj alapból pedig 30 ezer koronát vesz fel s 4 százalékos kamattal fizeti vissza.

A földmívelési miniszter 10.000 koronát adott ez évben a községi munkássegítő alapok támogatására. A miniszter ugyanily összeget adott már az 1901. és 1904. években is s mint-hogy a megye minden községében van segítő alap, az alispán azt javasolta, hogy a most adományozott 10.000 koronát *munkásházák építésére* használja fel a vármegyé.

Náday Lajos dr. nem fogadja el a javaslatot. A községi munkássegítő alapoknak nagyobb a szociális fontosságuk, mint a munkásházáknak, mert nem csak pillanatnyi segílyt ad a bajba került munkásnak, hanem kölcsönrel is támogatja. Utasítani kéri az alispánt, hogy a jövő gyűlésre a 10.000 koronának a községek között leendő szétosztására tervezetet készítsen.

A törvényhatóság egyhangulag magáévá tette Náday álláspontját s így ebből az összegből nem építenek munkásházákat.

Apró-cseprő községi ügyek voltak még a gyűlés napirendjén, mely 12 óra körül véget ért.

Bácsné és a színügyi-bizottság.

A bizottság búcsúztatója.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, március 21.

Bácsné Maár Juliának, az aradi Nemzeti Színház nyugalomba vonuló kiváló művésznőjének méltóképen való elbúcsúztatásával foglalkozott mai ülésében a színügyi bizottság.

Délután öt órára hívta össze a bizottság elnöke, Varjassy Lajos polgármester a színügyi bizottság tagjait. Az ülés egyetlen tárgya a szintársulat tagjainak kérvénye volt, melyben arra kéri a bizottságot, hogy a színházi betegsegélyző alaphoz utaljon ki bizonyos összeget a bizottság Bácsné Maár Juliának, akit betegsége a színházról való visszavonulásra kényszerít.

Varjassy Lajos polgármester ismertette a bizottsággal a színházi betegsegélyző alapot, melynek vagyona jelenleg *tizenöt ezer* koronát tesz ki, mely összeget kizárólag az aradi színház tagjai adták össze az idők folyamán.

A polgármester után Tolnay János dr. színügyi bizottsági tag emelkedett szólásra. Szép szavakban méltatta a nyugalomba vonuló művésznő kiváló érdemeit. Emlékeztetett arra, hogy Bácsné 33 éves színészkedésének java részét Aradon töltötte, ez idő alatt érzésben, szeretetben valósággal összenőtt az aradi publikummal, melynek nemcsak mint színésznő volt változatlanul kedvence, hanem a társadalmi életben is szeretetet tudott biztosítani magának. Tolnai javaslatára egyhangulag kimondta a bizottság, hogy Bácsnénak *hatszáz* korona segílyt szavaz meg a színházi betegsegélyző alaphoz.

Határozatképp kimondták még, hogy a színügyi bizottság átiratban fejezi ki tiszteletét Bácsné személye és művészete iránt. A szombati diszeldáción pedig testületileg vesznek részt és a bizottság tagjainak adakozásából ko-

szorít ad a művésznőnek, melyet régi aradi szokáshoz híven a színügyi bizottság páholyából *dobnak le* a színpadra.

A mai bizottsági ülésnek más tárgya nem lévén, Varjassy polgármester ezzel a határozattal be is zárta az ülést.

Munkás a szakszervezet ellen

Érdekes kihágási tárgyalás.

Az aradi famunkások vádolója.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, március 21.

Egy aradi butorgyár egész műhelyszemélyzete állott ma a kihágási bíróság előtt. Azzal vádolta őket egyik munkástársuk, hogy megakarták fosztani állásától és a szakszervezet hatalmát alkalmazták ellene, mert nem volt tagja a szervezetnek és nem vallotta eszméiket. A tárgyalás során azonban az derült ki, hogy a munkás azért találta magát szemben munkástársait, mert gyalázta a szakszervezetet. Még egyéb vádak is emelt a munkás a szakszervezet ellen, ezek azonban nem nyertek beigazolást.

Az eset előzményeiről és a mai tárgyalásról az alábbiakban számolunk be:

A múlt év december havában Lengyel Lőrinc butorgyáros felfogadta asztalosműhelyébe Dudás József asztalosmunkást. A műhely személyzete egytől-egyig tagja az aradi famunkások szervezetének s így érthető, hogy nem viseltetett rokonszenvvel a szervezetlen, keresztény-szociálista Dudás iránt. A munkások mindezek dacára megtűrték maguk között Dudást, aki állandóan civakodott munkástársaival.

A műhely személyzete egy ideig megtűrtte Dudást a körében. Ez év januárjában a munkások türelme végleg elfogyott. Dudás ugyanis egy izben kijelentette a műhelyben, hogy minden *munkás gazember*, aki tagja a szakszervezetnek. A munkások erre ülést tartottak és ezen elhatározták, hogy Dudással nem dolgoznak többé egy műhelyben.

A határozatról értesítették Lengyel Lőrinc butorgyárost s egyuttal kijelentették előtte, hogy vagy küldje el Dudást, vagy pedig ők távoznak a műhelyből. Minthogy Lengyel nem teljesíthette azonnal munkásainak követelését, ezek másnap már *nem állottak munkába és egy fél napig bojkott alá helyezték* a műhelyt.

Erre összeült a munkaadók és munkások szervező-bizottsága és magáévá tette az ügyet. A bizottság abban egyezett meg, hogy Dudás elkülönítve a többi munkástól dolgozhatik egy napig, amíg a neki kiosztott munkát elvégzi s azután Lengyelnek kötelessége őt a szolgálatból elbocsátani. A bizottság megegyezését a munkások elfogadták s Lengyel Lőrinc egy napi munka után kiadta Dudásnak a munkakönyvét és elbocsátotta.

A munka nélkül maradt Dudás ezután feljelentést adott be a kihágási bírósághoz a Lengyel féle műhely munkásai ellen s azzal vádolta meg őket, hogy terrorizmussal arra birták a munkaadót, hogy őt elbocsássa. Dudás azt mondja feljelentésében, hogy munkástársai azért nem tűrték meg maguk között, *mert nem járt el a szakszervezet gyűléseire*. A feljelentést személyes szabadság korlátozása címén tette meg.

Feljelentésében a famunkások szervezetét is megvádolta azzal, hogy túl magas heti tagdíjat, egy koronát szed tagjaitól. A feljelentés eme része olyan súlyos vádat képez, amely ha beigazolást nyer, a szakszervezet feloszlását vonja maga után.

Az érdekes ügyben ma tartotta meg Berecz Ferenc rendőrkapitány, kihágási-bíró a tárgyalást, amelyre megidézte a panaszos és a Lengyel-féle műhely harmincegy munkását. Berecz Ferenc először Dudást hallgatta ki, aki fentartotta a feljelentésében felhozott vádakát.

Ezután a bepanaszoltakat hallgatta ki egyenkint a kihágási bíró. A munkások egyértelműleg azt vallották, hogy azért követelték Dudás elbocsátását, mert folytonosan gyalázta őket és gazembernek nevezte a szakszervezet minden tagját. Minthogy pedig ők valamennyien tagjai a famunkások szervezetének, nem tűrhették meg maguk között azt a munkást, aki gyalázza a szervezetet.

A kihallgatás főként a feljelentés második része körül folyt, amelyben Dudás azzal vádolja a szervezetet, hogy túl magas tagdíjakat szed. A munkások vallomásából kiderült, hogy a tagok a törvényben megengedett heti harminc fillér tagdíjat fizetik.

Ítéletre ma még nem került a sor. Az ítéletet Berecz alkaptány írásban juttatja a bepanaszolt munkásokhoz.

A famunkások szervezete ellen felhozott vád arra bírta az iparhatóságot, hogy szigorú vizsgálatot indítson a szervezet ellen. A belügyminiszter ugyanis titkos rendeletet intézett az iparhatóságokhoz, hogy vizsgálják meg a munkások szakszervezeteit. Az iparhatóság a feljelentés folytán most okot keres, amelynek alapján a belügyminiszter intencióihoz alkalmazkodva feloszlatthassa a famunkások szervezetét.

A Lengyel-Polónyi-ügy

A mellőzési indítványt elvetették.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, március 21.

Lengyel Zoltán országgyűlési képviselő tudvalevőleg mellőzési indítványt terjesztett a főügyész elé Magyar István dr. kir. ügyész ellen azért, mert Lengyel az ügyészt a közte és Polónyi Géza volt igazságügyminiszter között folyó sajtópörben a vizsgálat vezetésére elfogultság miatt alkalmatlannak tartotta. A főügyész Lengyel mellőzési indítványát *elutasította*.

A mellőzési indítványra jött felelet szószert a következő:

A Budapesti kir. Ügyészségtől.

A Polónyi Géza által az ellene sajtó útján elkövetett rágalmozás vétségei címén indított bünvádi ügyében dr. Lengyel Zoltán terheltnek hozzám f. hó 14 ik napján előterjesztett amaz indítványát, hogy ez az ügy előadójaként eljáró dr. Magyar István kir. ügyész urat mellőzzem s a vád képviselőjével más kir. ügyészségi tagot bizzak meg, *nem teljesítem*.

Mert a bünvádi perrendtartásról szóló 1896. évi XXXIII. t. c. 74. §-a alapján a kir. ügyészség valamely tagjának mellőzését az esetben kérheti a terhelt, ha annak teljes elfogultlansága ellen alapos okot hoz fel.

E teljes elfogultlanság az eljáró kir. ügyész benső érzelme lévén, annak fennforgását nyilatkozata és cselekményei alapján állapíthatjuk meg.

A benső érzelmekre teljes világosságot vet a kir. ügyész urak e tárgyban hozzám tett s másolatban csatolt nyilatkozata. Ebből kitűnik, hogy a kir. ügyész ur a terhelt személye iránt teljesen elfogultlan.

Ami pedig a mellőzési indítványban e tekintetben felhozott hivatalos állásának köteleméből teljesített intézkedések és indítványokat illeti, ezekből annál kevésbé lehet jogosan ilyen elfogultságra következtetni, mert az előadói tisztet betöltő kir. ügyész ur nem a saját kizárólagos felelőssége keretében járt és jár el, hanem az ügyészség szervezetéből kifolyólag cselekményei a mindenkori hivatalvezető törvényes ellenőrzése alá esnek.

E kir. ügyészi indítványok lehetnek — a terhelt felfogása szerint — helyességükben megtámadhatók, vitathatók, de azok sohasem a felek személye iránt érzett elfogultságból fakadván, a mellőzésre jogos indok egyáltalában nincs.

Budapesten, 1907. márc. 19.

A budapesti kir. ügyészség vezetője
Dr. Sélley Barnabás.

Magyar dr. nyilatkozata szöveg szerint az alábbi:
Nagyságos Uram!

Dr. Lengyel Zoltán részéről ellenem tett mellőzési indítványra Nagyságodnak 13121/907. K. u. szám alatti rendelete folytán a következő nyilatkozatot teszem.

Ügyészi működésemben az igazság szeretete és a törvények megtartására letett eskümm vezet. Az elsőtől el nem térít sem kedvezés, sem félelem, az utóbbi férfias erkölcsi erőm és egyéni tisztességem védelme alatt áll.

Közvádloi tiszttem betöltésénél éppen azért személyes rokon- vagy ellenszenv rabja nem voltam, nem vagyok; ilyen érzelmek sem kedvező, sem kedvezőtlenül nem befolyásolhatnak.

Lelkiismeretemnek e szigorúan betartott parancsa alól Lengyel Zoltánnal szemben sem menthetem fel magamat és pedig sem elnéző, sem ellenséges irányban.

Én tehát vele szemben, akit különben nem is ismerlek, elfogult egyáltalán nem vagyok.

Kérem Nagyságodat, kegyeskedjék ezt a nyilatkozatomat tudomásul venni.

Budapesten, 1907. márc. 17.

Dr. Magyar István, s. k.
kir. ügyész.

Tizenhárom pofon.

A helyettes szerkesztő esete.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, március 21.

A makói közönségnek mulatságos, érdekes olvasmányt nyújt most a *Makói Ujság*. A *Makói Ujság* és a *Makói Hírlap* ugyanis ismét összeveszték a nagy nyilvánosság előtt és ugyancsak érdekes dolgokat pertraktálnak egymásról. A *Makói Ujság* most cikksorozatot kezd, amelyben a *Makói Hírlap* viselt dolgait hozza nyilvánosságra. A cikksorozat ma megjelent része az Aradon is jól ismert *Neuman-Rátkai Nemes László* egy kisdéd ügyével foglalkozik. Ebben az ügyben az a legérdekesebb, hogy Neuman stb. László Lászlóra nézve a lehető legkellemetlenebbül: 13 jölibányozó pofonnal végződött.

A 13 csattanóval végződött ügyet így írja meg a *Makói Ujság*:

... A városi sokszorosító gép esete egy kicsit furcsán végződött. A sokszorosító gépet tudvalevőleg a Roneo társulat egyik tisztviselője, bizonyos Schrenzel nevű ur ajánlotta megvételre a városnak s jó időn át a város használatában hagyta, hogy próbálják ki. A „*Makói Hírlap*” helyettes szerkesztője Nemes László megjelent ennél a Schrenzelnél s előadta, hogy a „helybeli sajtó” nagy ellenszenvvel fogadja az ilyen ujtásokat, azonban egy bizonyos összeg lefizetése ellenében hajlandó az ellenszenvről lemondani.

Meg is hitta az ügynököt a „*Makói Hírlap*” nyomdájába, ahol hajlandó lett volna megmutatni a másnap megjelenő cikket s ki is hagyni, ha leszuródik vala az a bizonyos összeg. A revolver azonban nem sült el. Az ügynök nem fizetett, hanem mikor napokon át még a becsületében is meghurcolta a „*Makói Hírlap*”, a helyettes szerkesztő ur méltó jutalmát a városházán, tanuk jelenlétében utalványozta ki természetben — 13, azaz tizenhárom darab jól irányzott pofonnal.

Ime, így mulatnak Makón.

A meghiusult kiegyezés. Az osztrákok elutaztak.

A reménytelen helyzet.

— Az Aradi Közlöny táviratit értesülése. —

Arad, március 21.

Ma reggel elutaztak Budapestről az osztrák közgazdasági miniszterek és a szakelődök, csak Beck báró osztrák miniszterelnök maradt Budapesten, hogy a kora délutáni órákig tanácskozzék a magyar miniszterelnökkel. A kiegyezés tegnapi tárgyalásáról forgalomba került összes hírek szerint a kiegyezés dolga igen rosszul áll. Tegnap a vasúti kérdésben semmi féle megegyezés sem jött létre, úgy, hogy ezen a téren éles ellentét maradt fenn. A határidő kérdésében a magyar kormány határozottan ragaszkodik a maga álláspontjához, mert hosszú lejáratu szerződésről, különösen Kossuth Ferenc hallani sem akar. Az osztrák kormány tudvalevőleg új tervvel állott elő: azzal, hogy tizenöt évre kössenek vámközösségre vonatkozó szerződést. A magyar kormány azonban erről a határidőről sem akar hallani, hanem követeli, hogy 1915, illetve 1917-ben feltétlenül állítsák fel az önálló vámterület. Ez a helyzet ma a kiegyezési tárgyalásokban. Az osztrákok még mindig bizakodnak a teljes győzelemben.

Az osztrák közvélemény pedig szakítással fenyegetőzik, abban a hitben, hogy ezzel megremíti Magyarországot, pedig éppen ellenkező a helyzet. Magyarországon a népgyűlések egymásra elfogadják azokat a határozati javaslatokat, melyek a vámsorompók felállítását követelik.

A kiegyezés dolgában tehát meglehetősen bizonytalanság előtt állunk. Régen volt magyar kormány olyan nehéz helyzetben, mint ez a mostani. De viszont azt is meg kell állapítanunk, hogy a tárgyalások eddigi menete még nem hatott döntőleg a sorsára.

Budapesti tudósítónk jelenti:

A négynapos kiegyezési tárgyalás ma teljesen eredménytelenül véget ért. A tárgyalás fonala végkép meg nem szakadt és a tanácskozást husvét után folytatja a két kormány Bécsben. A mai tárgyalás több mint két óra hosszat tartott és résztvett azon Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter is.

A mai tanácskozáson hír szerint a kiegyezés politikai oldalát vitatták meg a miniszterek, mivel a tárgyalások gazdasági részét már tegnap este összegezték. Ma azután véglegesen megállapították, hogy a hosszú lejáratu szerződés kötése teljesen lehetetlenné vált a mindkét oldalról fölmerült akadályok miatt. A magyar kormány ma is ragaszkodik a vámsorompóknak 1917-ben való fölállításához, másrészt a tíz éves szerződés egyik alapföltételül kötötte ki a fogyasztási vámelkülönítést. Az osztrák kormány egyik föltételt sem fogadta el, hanem ragaszkodott az eddigi állapot fentartásához. Kossuth Ferenc távozásakor csupán annyit mondott az ujságírók kérdésére, hogy a tárgyalást husvét után folytatják. Néhány perccel később távozott Beck báró miniszterelnök Sieghardt osztályfőnökkel. Az osztrák miniszterelnök megismetelte Kossuth fölvilágosítását, Sieghardt pedig kijelentette, hogy a vasúti tarifa dolgában tárgyal legközelebb a két kormány s a tárgyalásnak mindaddig nem lesz eredménye, amíg a magyar kormány engedékenyebbnek nem mutatkozik. Kossuth és Beck távozása után Wekerle Sándor hosszabb ideig tárgyal Darányi Ignáccal és Popovics Sándor államtitkárral.

Beck báró ma délután visszautazott Bécsbe és holnap jelentést tesz a királynak a budapesti tárgyalásról. Bécsbe megy már a napokban, talán már szombaton Wekerle is, hogy referáljon a kiegyezési tárgyalások eredménytelenségéről.

Félhivatalosan jelentik: Az osztrák közgazdasági miniszterek és szakelődök ma reggel visszautaztak Bécsbe. Délelőtt 11 órakor Beck báró osztrák miniszterelnök Sieghardt dr. osztályfőnök kíséretében megjelent a miniszterelnökség palotájában, hogy Wekerlével, Kossuthal és Popovics államtitkárral a kiegyezési tárgyalások eddigi eredményeiről eszmecserét folytassanak.

A megtámadott Ábrányiak.

Maeterlinck a magyar írók ellen.

A Monna Vanna miatt.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, március 21.

Maeterlinck, a „*Monna Vanna*” világhírű szerzője az irodalom terén eddig szokatlan durva hangon támadt meg egy bécsi napilap napsábjain két magyar szerzőt, akik arra a hallatlan vakmerőségre vetemedtek, hogy az 5 hatásvos drámájából operát irtak s azt e hó 2-án a budapesti Operaházban előadták. Az idősebb Ábrányi Emilt, mint a szövegkönyv szerzőjét és fiát, ifju Ábrányi Emilt, a zeneszerzőt érte az erős hangú támadás. A magyar írók bizonyára megfogják találni a módját, hogy verjék vissza legkevésbé sem szeretetreméltó belga íróársuknak ezt a minősíthetetlen támadását.

(Maeterlinck levele.)

A levél, melyet a bécsi *Zeit* szerkesztőségéhez intézett, a következőképen hangzik:

Grasse, 1907. március 15.

Igen tisztelt Szerkesztőség!

Engedje meg, hogy egy irodalmi tolvajlás dolgában szíves támogatását kikérjem. „*Monna Vanna*”-m budapesti rabló előadásáról van szó. Idősebb és ifjabb Ábrányi urak szentségtörő kezekkel drámámhoz nyultak, anélkül, hogy erre beleegyezésemet adtam volna, sőt határozott ellenzésem dacára. Eltekintve anyagi károsodásomtól, amely a szerzői-jog becsstelen eltulajdonítása miatt ért, arra vetemedtek, hogy — s ez amileginkább érint — szövegemet a legcínikusabban megcsonkították. Sőt az idősebb Ábrányinak még az a szeniális ötlete is támadt, hogy egy egész baletkart ugráltat épp a legtragikusabb pillanatban Princivalle sátrában.

Szemtelen merészségüket arra alapították, hogy Belgium, Magyarország és Ausztria között nincs olyan szerződés, mely az írói jogot kölcsönösen biztosítja. Megengedem, hogy ez így van — de „*Monna Vanna*” Franciaországban jelent meg, s így mint francia mű az irodalmi konvenciók védelme alatt áll. Német kiadómát felhatalmaztam, hogy a rabló előadásokkal szemben törvényes uton szerezzen elégtételt. Mielőtt azonban a per befejezést nyerne, a melynek kimenetele felől nem lehetnek kételyeim osztrák kollegáim figyelmét, kiknek jogait Franciaországban és Belgiumban mindenkor tiszteletben tartják, felhívom erre az irodalmi kalózkodásra.

Fogadja a mélyen tisztelt szerkesztőség kegyességéért hálás köszönetemet s vagyok kiváló tisztelettel

Maeterlinck Maurice.

(Ábrányi Emil válasza.)

Éjjel telefonálja fővárosi tudósítónk, hogy id. Ábrányi Emil, a jeles költő és műfordító

a következő választ teszi közzé Maeterlinck levelére:

Maeterlinck Maurice ur szenvedélyes kirohanást intéz ellenem a bécsi *Zeit* mai számában a *Grasse* ról március 15-iki kelettel Bécsbe küldött levélben. Ez a szelid bölcselkedéséről ismert drámáiról valósággal tombol és kvalifikálhatatlan kifejezések között panaszolta el, hogy Monna Vanná-jának a maga akarata ellenére operaszöveggé váló földolgozásával milyen sérelem esett rajta. A maga akarata ellenére történt-e a földolgozás és mennyiben esett sérelem *Maeterlinck* szerzői jogán, ennek megbíráására és eldöntésére a bíróság lesz hivatva, ha majd ez az ügy — remélhetőleg mielőbb — illetékes fórum elé kerül. Ott majd lesz szerencsém bemutatni *Maeterlinck* nek egy hozzám intézett eredeti levelét, amely *csupa udvariasság és amelyben haragos tiltakozásnak nyoma sincsen*. Ott egyuttal azt is megállapítják, hogy egyenesen vakmerő rágalom, ha *Maeterlinck* anyagi károsodásról beszél, mert ki fog derülni napnál világosabban, hogy szerzői tantiém címén ab ovo oly magas hányadot biztosítottunk *Maeterlinck* számára, amilyen magas osztalékot a legbőkezűbb bíróság sem ítélhet meg neki abban az esetben, ha én veszem el a pört.

Ezek után még csak egy kötelesség járul rám: hogy *Maeterlinck* nyilatkozatának páratlanul neveletlen és durva hangját épügy vizsgáltsam, mint a szándékos ráfogást, vagy rossz információból eredt tévedést, mintha drámáját cinikus módon megcsönkítotiam volna és egész corps du ballet-t léptettem volna föl *Prinsiville* sátorában a legtragikusabb jelenetben. Csonkítás nincs sehol, annyira nincs, hogy több bíráló épen azt kifogásolta, hogy az operaszöveg tulságos hűséggel halad a dráma nyomán. A balletkar épen úgy nem igaz. Néhány markotányosnő, pásztor és zsoldos katona rövid táncot jár a kórus éneke után, ami először nem szentségtörés, másodsor eléggé motiválva van és harmadszor élénkíti a fölvonás egyhangúságát. A tragikus jelenet utána jön és ez megmaradt a maga tragikus levegőjében tisztán és érintetlenül.

Birói tárgyalás előtt, hogy védtelen ne maradjak, ennyit tartok szükségesnek kijelenteni *Maeterlinck* nyilatkozatára.

Ábrányi Emil.

Szétkergetett vasutas-gyűlés.

Nincs gyülekezési szabadság!

A tiltakozókat letartóztatták.

— Az *Aradi Közlöny* távirati értesítése. —

Arad, március 21.

Miután a belügyi kormány dicsőségesen feloszlattott néhány munkás-szakszervezetet, alárendelt legényei teljesen felszabadítottaknak érzik magukat és ma olyan munkát végeztek, amely becsületére vált volna a legvadabb orosz reakciónak is. A budapesti rendőrség brachiummal berontott egy békés munkásgyülekezetbe és a törvénybe iktatott közszabadságok fölrugásával szétkergette a gyűlést, majd a tiltakozók közül kettőt letartóztatott.

Vajon ez is *Andrássy Gyula* gróf belügyminiszter tudtával és hozzájárulásával történt-e? Alkotmányos országban élünk-e, amelynek kormánya oly sokat beszél az alkotmány körülbástyázásáról, vagy suttymban fölfüggesztették az 1848-iki törvényeket? Ezek a kérdések önkéntelenül szaladnak az ember tolla alá, mikor a felháborító esetről van szó.

Maga az eset így történt:

A vasuti munkások országos szövetségének keleti pályaudvari csoportja ma este a C-ömörút 30. számú házában lévő vendéglőben taggyűlést tartott, amelyen számos vasuti munkás jelent meg. A taggyűlésnek minden hónapba nvaló összehívását a szövetség alapszabályai kötelezően előírják.

Alig kezdő lőtt meg a tanácskozás, *Pavlik Ferenc* rendőrfelügyelő husz rendőrrel berontott a gyűlésterembe. A munkások nagy álmélkodására fölhevítte őket a rendőrfelügyelő, hogy azonnal oszoljanak szét, különben erősebb rendszabályokhoz fog nyulni.

Többen fölvilágosították a rendőrtiszt urat, hogy ez az eljárás talán mégsem egyezik meg a törvényes fölfogással és figyelmeztették a hatalmaskodót, hogy a szövetség alapszabályai értelmében nemcsak joguk, de kötelességük is, hogy havonként egyszer taggyűlést tartsanak. De *Pavlik* ur se látott, se hallott. Ismételtén és keményen föl szólított mindenkit, hogy távozzék, amire — igazának érzetében — senkisémm volt hajlandó.

Erre a fölügyelő intett a rendőröknek, akik erőszakkal távolították el a munkásokat. Hasztalan volt minden tiltakozás, — a bádogszámu legények alaposan dolgoztak és csakhamar kiűritették a vendéglő helyiségeit.

Két munkás hevesen tiltakozott a rendőrség eljárása ellen. Ezeket *Pavlik* ur parancsára letartóztatták és a rendőrségre vitték. Itt megállapították, hogy *Farkas Izor* és *Kondor Bernát* a nevük, mindketten vasuti munkások.

Parasztforradalom.

A romániai zavargások.

Ujabb vérengzések.

— Az *Aradi Közlöny* távirati értesítése. —

Arad, március 21.

Tegnap még abban a véleményben lehetünk, hogy a romániai parasztlázadás lokalizálása sikerülni fog *Cantacuzene* herceg miniszterelnöknek. Az azóta bekövetkezett események már bizonyossá teszik, hogy a romániai szellemidézők felidéztek ugyan a szellemeket, de most nem képesek megbirkózni velük. Mert akár Oroszországból vándoroltak át az agitátorok Romániába és Moldvába, akár Románia produkálta az agitátorokat, bizonyos, hogy azok csak orosz mintákra és példák szerint pogromokat akartak rendezni. A zsidók ellen uszították a népet. S eleintén, vagyis az első másfél napon valóban csak a zsidók ellen irányult a „hecc”. Fosztogatták, rabolták a zsidókat, akik vagyonaikat védeni akarták, „megütögették”, amint az erőszakoskodók magukat enyhén kifejezték. Ezalatt persze az értendő, hogy gyilkoltak is, még pedig elég sűrűn és eléggé rettenetes módon. Mielőtt azonban *Cantacuzene* miniszterelnök eszmélni tudott volna, a dolog annyira elfajult, hogy már a nemesekre és a nemesi kastélyokra került a sor. A tüzvészuel gyorsabban és rémületesebben terjedt a lázongás, a rablás és fosztogatás. A felizgatott parasztnem tudtak már különbséget tenni nemes és zsidó között. Egész nyíltan hangoztatták is, hogy nem is keresik a különbséget és ahol elvenni valót találnak, azt elveszik erőszakkal, akár zsidóé az, akár nemesé. Igaz, hogy a román parasztnem roppant nyomorban van évtizedek óta és földéhsége tetőfokára hágott. De az agitátoroknak és uszítóknak mégis csak az volt a céljuk, hogy csak a zsidók ellen

uszítsák a népet. Most már ugyancsak kérdés, hol állnak meg a romániai pogromok?

A lázongásról a következő táviratokat kaptuk:

A zsidók ellen.

Cernovitz, március 21. Dr *Straucher* képviselő *Aerenthal* külügyminiszterhez és *Beck* *Vladimir* báró miniszterelnökhöz a zsidó hitközségek nevében táviratot intézett, melyben a román kormánynál diplomáciai közbenjárást kér már csak azon oknál fogva is, mert a határszéli helységekben sok osztrák alattvalót is kfosztottak. A román katonaság és rendőrség — jegyzi meg a távirat — nemcsak hogy nem akadályozza a fosztogatásokat, hanem még a rablóbandákat támogatja.

Cernovitz, március 21. Román kerületből jelentik, hogy a lázadás már oda is áterjedt. A földbirtokosokat és bérlőket 400 különböző helységekből összeverődött parasztnem fenyegeti. *Sacharie Mózes* földbérlő *Dvoretie*ből, *Mihalini* kerületből, aki súlyosan megferebesülve, feje és arca teljesen sebkötésbe bepólyálva fekszik egy *Cernovitz* szállodában, következőket beszéli:

Hétfőn este körülbelül 600 parasztnem közeledett a birtokom felé. Réműlettel eltelve, gyorsan összekapkodtuk a házban levő legértékesebb holmikát és elmenekültünk. De egy áruló cselédleány megmutatta a parasztnemnek rejtekhelyünket. Noha az ajtó el volt torlaszolva, nem menekülhettünk el a parasztnemek elől, kik időközben vandali dühvel garázdálkodtak. Erőszakkal fejtörték az ajtót és vezetőjük, egy husz éves suhanc elém állt és így szólt:

— Zsidó, ide a pénzedet!

Felésegemet, aki tiltakozni akart, e percben egy fickó, aki azelőtt mint istállófiu szolgált nálam, megragadta a hajánál fogva és a földre teperte. Egyetlen öt éves fiamat a szörnyetegek egyike felkapta és elvitte. Letérdeltem a parasztnemek előtt és odaadtam nekik egész vagyonomat, csak hogy a pusztá éleletem megmenthessem.

Bukarest, március 21. Tegnap este itt nagy diáktüntetés volt, melyet néhány egyetemi tanár vezetett. A dologból, ha idején el nem fojtják, véres zavargások lehettek volna. Ép ezért szabadelvű körökben nagy a felháborodás amiatt, hogy bizonyos professzorok nem átalják élére állani az ilyen vészedeimes jellegű tüntetéseknek. A minisztertanács behatóan foglalkozott azzal, hogy mint lehetne megoldani az agrárkérdést, mely a mostani zavargásoknak a tulajdonképeni mozgatója.

Jassy ostroma

Jassy, márc. 21. A város körül fekvő erdőkből ma lövések és vad üvöltések hangzottak. Minden jel arra vall, hogy *Jassy* városát tervszerűen megostromolják. A parasztnem *Werndl* fegyverekkel vannak ellátva. Legtöbbje kiszolgált katona, aki tud fegyverekkel bánni. Ma a városban több embert letartóztattak ama gyanu alatt, hogy szövetségesei a lázadóknak és az a feladatuk, hogy az első ostromra lángba borítsák a várost.

Bukarest, március 21. A románok lázadása egyre terjed. A kormány helyzete nagyon válságos. Tegnap a király elnöklésével minisztertanács volt, amelyen arról tanácskoztak, hogy miként elégítsék ki a fölkelő parasztnem.

Botosán, március 21. A lázongó parasztnem tegnap valóságos csatákat vívtak a katonákkal, akik öt parasztnem agyonlőttek és tizenkilencet megsebesítettek. *Burdeanu* alezredes kődobás által veszedelmesen megsebesült az arcán és *Serecu* ezredparancsnok is súlyosan megsérült. Nagyon sok katona is kisebb nagyobb sebesülése et szenvedett.

Jassy, március 21. Vazlanban tegnap véres zavargások voltak. A lázadó parasztok összeütköztek a katonasággal. Az összeütközés alkalmával két parasztot agyonlőttek és többeket megsebesítettek. Az egész vidéken a helyzet továbbra is igen komoly, habár a nagyszámban mozgósított csapatok némiképen fentudják tartani a rendet.

Povolári-ban a lázadó parasztok az ottani ügyészt foglyul ejtették.

*Staná*ban a parasztok *Gracseanu* igazságügyminiszter birtokát és házát kifosztották.

Cernovitz, március 21. A zavargások következtében eddig több mint ezer család lett hajléktalan és 300 birtokot pusztítottak el.

Bukarest, március 21. Tutucev községben, ahol igen sok magyar lakik, tegnap véres összeütközés volt román parasztok és magyarok között. A magyarok közül négyen meghaltak és harmincan megsebesültek.

HIREK.

Levél.

Arad, március 21.

London, márc. 21. Eddig 66 oty nőt tartóztattak le. kik a nők szavazati joga mellett demonstráltak.

Nem tudom, vajon a londoni *police-man*-ek hol helyezték el Nagysádtokat: a toloncházban-e, avagy direkt e célra berendezett illatos budoárokban. Azt hiszem, lényegtelen ez a kérdés, amikor arról van szó, hogy önök hatvanhatan tüntetést rendeztek az elveikért. Aki az elvekért elbirja azokat a társadalmi előítéleteket, a melyek azt tanítják, hogy az utcán illedelmesen kell járni s nemcsak az elvek lobogóját, de a szoknyát sem szabad tulmagasra emelni: bizony, az elviseli az elveit a toloncházat is. Mégis végtelenül kíváncsi vagyok, hogy Önök fognak-e a toloncház után is küzdeni ezekért az elvekért. Mert a toloncházban nincs tükrös, nincsen rizspor és nincs fodrász sem.

De akár mint áll a dolog, üdvözlöm Nagysádtokat innen a Balkán mellől. Irigyen, kissé elfogódva. Irigyen, mert ime, Önök hatvanhatan már toloncházat élvezhetnek az elveikért, amikor nálunk, — itt a Balkán mellett, — egyetemi professzorok női szörnyetegekről beszélnek és utját akarják vágni, hogy a nő éppen úgy résztvegyen az élet küzdelmeiben, mint a férfi. Nálunk eddig a politikáért szenvedett toloncház is a férfiak kiváltságos joga. Elfogódva üdvözlöm Nagysádtokat, mert eszembe jut, hogy önök hatvanhatan azért szenvedhetnek, mert szavazati jogot követeltek a nőknek. Nálunk még legfeljebb arról lehet szó, hogy szavazati jogot követeljünk a férfiaknak. És ha nagyon hangosan követeljük: itt is van toloncház.

Önök, hatvanhatan, bizonyára azt állítják, hogy a londoni rendőrség erőszakos és reakciós banda. Mi, itt a Balkán mellett, szomorúan sóhajtozunk egy olyan korszak után, amikor a nők fognak toloncházba kerülni a nők jogaiért. Most még a férfiak sem érték el szokot a jogokat, amelyek minden felnőtt embert megilletnek. A toloncházat, azt már elérték egynéhányan.

Boldog ország, amelynek 66 letartóztatott agitátornője van!

— **Ferenc Ferdinánd Magyarországon.** Pécsről táviratozzák: *Ferenc Ferdinánd* trónörökös *Festetich* Tasziló gróf vadászataira Berzencére

érkezett. A trónörökös tudvalevőleg nem sokat tartózkodott Magyarországon és vadászaton is csupán *Harnoncourt* Félix gróf torontáli birtokán fordult meg. *Festetich* gróf az első magyar mágnás, akit a trónörökös meglátogat.

— **A képviselőház négy hónapos szünete.** Budapesti tudósítónk táviratozza: Politikai körökben ma az a hír terjedt el, hogy a kormány már május végén berekeszteti a képviselőház tanácskozását és négy hónapos parlamenti szünetet tart.

— **A baccarat ellen.** A budapesti rendőrkapitányhoz nap nap után érkeznek feljelentések egyes kaszinók ellen, amelyekben a legvadabb hazárdjáték folyik s amelyek közül néhányat egyenesen játékbárlagnak rendeztek be. Panaszos levelek családok pusztulását mondják el; egzisztenciák mentek tönkre a baccaratasztal mellett. *Boda* Dezső főkapitány — mint fővárosi tudósítónk táviratozza — ebben a dologban legutóbb jelentést tett a belügyminiszternek, aki ezeket az állapotokat szintén tarthatatlannak mondja s legközelebb rendeletet intéz a törvényhatóságokhoz, melyben a rendőrségek ellenőrző kötelességét kiterjeszti a társaskörökre is. *Andrássy* Gyulának az a nézete, hogy az egyesülési szabadság félremagyarázása, hogy a büntető törvénykönyv rendelkezése alól akármicsoda zugkaszinó alapszabályai mentesítenek s ebben az irányban akar eljárni.

— **Feltételes bizalom.** Nyíregyházáról táviratozzák: Szabolcsvármegye állandó választmánya mai ülésén elutasította Somogyvármegye átiratát a kormányhoz intézendő bizalom nyilvánítása tárgyában. Egyben elhatározta, hogy a vármegye külön feliratban szavazzon bizalmat a kormánynak, de hozzáfűzve, hogy a kiegyezési tárgyalásoknál igyekezzenek a kormány a nemzet érdekeit megóvni és az alkotmánybiztosítókat mielőbb létesíteni.

— **Nagy fizetésektelenség a fővárosban.** Budapestről táviratozzák: Ifj. *Schwarz* Jakab gabonaügynök ma bejelentette fizetésektelenségét. A fedezetlen passzívák meghaladják a 100 ezer koronát. *Schwarz* inzulenciája olyan hatással volt a tőzsdén, hogy hitelezői tömeges fedezése következtében a buza ára 7-90-ről 8-06-ra szökkent fel. A nagy fizetésektelenségben csak tőzsdei körök vannak érdekelve. Este a hitelezők összegyűlekeztek a tőzsdén és elhatározták, hogy holnap bejelentik követeléseiket a védőegyletnek.

— **Justh Gyula és a terembiztosok.** A husvét után való időben valószínűleg érdekes változás történik a Házban. *Justh* Gyula elnök régtől fogva nem barátja a terembiztosok intézménynek, mert meddő erőparlártnak tartja, hogy intelligens és tanult emberek szolgál munkát végezzenek az ülés termében. Amint fővárosi tudósítónk jelenti, a képviselőház tisztikarának utolsó vacsoráján *Justh* közölte is a terembiztosokkal, hogy már legközelebb berendeli őket a Ház irodáiba s azt a szolgálatot, amit eddig végeztek, szolgálókra bizza.

— **A pápa mint keresztapa.** Rómából táviratozzák: Az *Osservatore Romano* jelenti: *Alfons* király azon kérelmét intézte a pápához, hogy jövődő gyermekének keresztatyja legyen. A pápa készségesen eleget tett e kérelemnek.

— **Betörés Eleken.** Eleki tudósítónk jelenti: *Kehrer* Károly iskolaigazgató pincéjét e hó 18-án este néhány suhanc feltörte és egy hordó bort lopott el. A bort nagy társaságban itták meg s ebben a műveletben segített az egyik betörő apja, *Müller* György eleki földműves is. Az igazgató feljelentésére a csendőrség a betörőket *Müller* Ferenc, *Bender* József és *Schimpi* Gottfried csavargók személyében e hó 19-én elfogta.

— **Eljegyzés.** *Szántay* Lajos aradi műépítész ma este tartotta eljegyzését *Csánk* Lajos földbírtokos és neje született *Lyubinszky* Anna leányával. *Boriska* kisasszonnyal.

— **Elmozdított kántor-tanító.** Makói tudósítónk táviratozza, hogy *Radu* Demeter, nagyvárad-i gör. kath. püspök hivatalvesztésre ítélte *Czimbolinecz* János makói gör. kath. kántor-tanítót. Utóbbi időben sokat foglalkoztak a fővárosi lapok is ennek a szerencsétlen természetű embernek a dolgaival, azt állítva róla, makói tendenciózus forrásból származó tudósítás alapján, hogy — *oláhsítani akart Makón* s megváltoztatva az eddigi szokást, ruthénül énekelt a templomban. Ebben a formában éppen nem felel meg a hír a valóságnak, mert *Czimbolinecz* kántor a magyar nyelven kívül egyebet semmitsem tud a világon s hogy egy alkalommal erősen beitalozva, ruthénül mondott el egy éneket, azt csak dacolásból, ellenségeskedésből tette. Hogy milyen természetű ember, eléggé bizonyítja az a válasz, amelyet püspökének egy jóakaratu levelére adott. *Radu* Demeter azt ajánlotta *Czimbolinecz*nek, hogy mivel úgy az iskolaszékkel, egyháztanáccsal, mint az egész hitközséggel — az iratokból kitűnőleg — rossz viszonyban van, előzze meg a fegyelmi vizsgálatot, mondjon le állásáról s mivel szép hangú ember, könnyen kap másutt állást, ahol nem lesz kellemetlensége. A kántor ennyit válaszolt: „Az eféle írogatás még íjesztésnek se járja meg.“ A vizsgálatot aztán lefolytatták, az ítéletet meghozták, amely annál érvényesebb, mert a kultuszminiszter is hozzájárult.

— **Thaw — az örültek házában.** Londonból jelentik: *New-Yorki* távirat szerint a szenzációs *Thaw*-pör kilenc hét óta tartó végtárgyalás után tegnap váratlanul beveződött. A fordulat megrázóan drámai volt. A védők ugyanis a vádlott elmebeli megvizsgálására szakértőül meghívták a hírneves *Hamillont*, aki fejtegette, hogy *Thaw* a gyilkosság elkövetésekor nem volt beszámítható. Különbben is, most is oly elmebeli állapotban van, amely közel jár az őrjöngéshez, úgy, hogy tulajdonképpen nem is tárgyalható a per. Erre felpattant *Jerome* főügyész és megerősítette az elmeorvos szakvéleményét.

— **En tudom, —** mondotta az ügyész — hogy *Thaw* örült és még arra sem képes, hogy védőjével tanácskozzék.

A bíróság erre nyomban félbeszakította a tárgyalást és felhívta a vád képviselőjét, hogy a holnapi tárgyaláson adja elő indítványát. Az esküdtszék holnap elfogják bocsátani és elrendelik *Thaw* internálását az örültek házába.

— **A szolid Makó.** Makó város képviselőjébe pár hét előtt bele ütött a szolid józanság — rég nem volt tisztújítás — s elhatározta, hogy a kávéházakat éjjeli két óra után még kivételesen, záróra felfüggesztésével se engedi nyitva tartani. Aki mulatni akar, végezze el két óráig s aztán menjen haza. A kávéosok ezt a határozatot természetesen megfélebbítették s ma a törvényhatóság úgy döntött, hogy a képviselőt előbb módosítsa az ide vonatkozó szabályzatot s csak azután, annak az alapján rendelkezzenek, ha ugyan megnyeri majd a jóváhagyást. Így tehát máától kezdve megint szabad Makón mulatni éjjeli két óra után is, — nem mérsékelt öröme az asszonyi népnek — de hogy meddig, az attól függ, hogy mikorra lesz kész a szolidaságot parancsoló szabályzat.

— **Orosz forradalmárok Budapesten.** Budapestről táviratozzák: A múlt nyáron a duma feloszlátása utáni időben meggyilkolták *Herzenstein* tanár, duma-képviselőt. A gyilkosok

megmenekültek. A *Raszkoje Szelov* orosz lap azt a távirati hírt küldte Budapestre, hogy a gyilkosságot elkövető két ember, névszerint *Siskovics* és *Polivonov*, a forradalmi százasközösség tagjai, Románián keresztül Budapestre menekültek és itt vannak. A főkapitányság hivatalos értesítést se a pétervári, se a moszkvai rendőrségtől nem kapott, mindazonáltal kutatnak a gyilkosok után, akikre azonban eddig nem sikerült ráakadni.

— **A francia kulturharc.** Párisból táviratozzák: *Picquart* hadügyminiszter az államtanács határozat tudomásul vétele után elrendelte, hogy a katonai törvény hibás magyarázása következtében a hadsereghez behívott szeminaristák egy része rövid idő múlva szabadságot kaphassék és elbocsáttassék.

— **Botrány a bécsi Operaházban.** Kinosszínhelye volt tegnap este a bécsi Operaház, ahol a *Walkür* előadása közben nyílt színen elrekedt az Opera egyik legkiválóbb művésze. A nézőtér díszes, előkelő publikummal telt meg az előadásra. — A darab egyik főszerepét, *Wotant*, *Weidemann*, a híres baritonista játszotta és énekelte. *Weidemann* az első felvonásban nem volt szerepe. A második felvonásban minden baj nélkül énekelte végig nehéz és fárasztó szerepét. Hangja teljes erővel csengett s miből sem lehetett sejteni a bekövetkező kellemetlen meglepetést. A harmadik felvonásban azonban *Weidemann*, amikor újra színre lépett, egyszerre teljesen elvesztette a hangját s képtelen volt arra, hogy szerepét elénekelje. A közönséget kellemetlenül lepte meg a híres baritonista zavara, *Weidemann* pedig rövid sikertelen próbálkozás után, hogy a hirtelen támadt indispozíciót legyőzze, lemondva a további erőfeszítésről, csak jelezte a szerep további részeit. Hangja annyira fölmondta a szolgálatot, hogy a szöveget sem tudta mondani s csak taglejtésekkel kísérte a zenekar játékát, amikor az *Wotán* szólamait játszotta. A közönséget a kitűnő énekes esete nagyon fölízgatta és igen kinosan érintette. Mindenki feszengett a helyén s alig várta, hogy az előadásnak vége legyen. Amikor aztán a függöny legördült, a közönség szinte lidércnyomástól szabadult föl.

— **Anarkisták az iskolában.** Szófiából táviratozzák: A rendőrség kiderítette, hogy egy *Gorcsikov* vezetése alatt álló anarkista csoport, mely a merénylet ügyébe is be van keverve, a középiskolai tanulók között anarkista iratokat osztott szét. A vizsgálatot megindították.

— **Malommunkások mozgalma.** A budapesti malommunkások között — amint fővárosi tudósítónk jelenti, — ismét mozgolódás van. Tegnap este az Első Budapesti Gőzmalomban, ma reggel a Hungária Egyesült Gőzmalomban léptek fel a munkások követelésekkel, melyeknek következtetése az üzem egy részének megszüntetése volt. Az Első Budapesti Gőzmalomban a malom vezetősége egy munkást kénytelen volt elbocsájtani, mert kötelességét felelősségével felhívása ellenére sem teljesítette, sőt a teljesítést megtagadta. A malom többi munkásai az illető munkás visszafogadását követelték s midőn ennek az igazgatóság nem engedett, nem akartak tovább dolgozni, úgy, hogy a malom kénytelen volt egyik szárnyának üzemét megszüntetni és a munkásokat a telepről eltávolítani. A malom másik két szárnyában zavartalanul dolgoznak. A Hungaria-malom pesti telepén a munkások két munkás elbocsátását követelték és minthogy az igazgatóság a munkásokat elbocsátani nem volt hajlandó, ott is meg kellett szüntetni a munkát. A másik telepen azonban szintén dolgoznak. A munkások között azt

híresztelik, hogy a malmok általános munkás-kizárást terveznek. Hogy ez a híresztelés alaptalan, legjobban bizonyítja az, hogy mind a két malom többi szárnyában zavartalanul folyik a munka és hogy csak a munkások magatartása idézte elő a részleges szünetet.

— **Százezer frankos lopás.** Párisból táviratozzák: A rendőrség letartóztatott egy egyént, aki egy New York és Havre között közlekedő gőzösön mintegy 100.000 frankot tartalmazó pénzesleveleket lopott.

— **Gyilkosság Solymoson.** Berzovai tudósítónk jelenti: E hó 18-án Solymoson *Leipnik* Julia korcsmájában gyilkosság történt. *Mikuleszku* Miklós odavaló legény mulatozás közben összeszóvalkozott *Kureszku* Györggyel, aki kést rántott és azt markolatig döfte *Mikuleszku* mellébe. *Mikuleszku* három órai kínos szenvedés után sérülésébe belehalt. A gyilkost letartóztatták és a radnai járásbíróhoz kísérték.

— **A zavargó ruthén diákok büntetése.** Lembergől táviratozzák: Itteni lapok jelentik, hogy a január 23-iki egyetemi zavargás vezetői közül 11-et mindenkorra kitiltottak a lembergi egyetemről kettőt négy félévre és kettőt pedig két félévre.

— **A gyulai osztrák-magyar bankfiók megnyitása.** Az aradi osztrák-magyar bankfiókkal korrespondáló gyulai mellékfiók e hó 26-án nyitja meg üzleti forgalmát.

— **A kétegyházai lázadás.** E héten volt az utolsó jelenete a *Kétegyházán* 1903-ban történt lázadás részesei feleletre vonásának is. Nevezetesen 1903-ban *Kétegyházán* a szocialisták mozgolódni kezdtek, ami ellen az ottani csendőrök felléptek. A szocialisták azt hitték, hogy *Dregán Mihály* rendőr az ő besugójuk s miután különben sem szerették, a falu népe felzudult s 1903. április 21-én összecsendült a község háza udvarán, követelve a rendőr elcsapását. A rendőrt a nép — minden súlyosabb következmények nélkül — meg is verte, majd a csendőrlaktanyába hatolt s követelte annak a névsornak a kiadását, melyet az őrsvezető előző napokon egy szocialistától elvett, ámde a csendőrök töltött fegyverrel állottak ellent, amitől meg is ijedtek a lármázó emberek. Vissza mentek tehát a község házához, és most már az előjáróság lemondását követelték. Három napon keresztül tartott a lázongás. Kint volt akkor majdnem az egész megye *Kétegyházán* s maga az akkori főispán is biába intette nyugalomra az egymást feltűzelt népet, az mindaddig nem mozdult a község háza udvaráról, míg harsogó trombitával és pergő dobzóval a katonaság ben nem vonult a községbe. 52 vádlott ellen indították meg az eljárást annak idején; abból 3-at a törvényszék felmentett, 49-et elítélt. Az utolsó 3 embert: *Vagyikán Mihályt*, *Marosán Pétert* és *Balázs Györgyöt* e héten ítélte el a törvényszék hatóság elleni erőszak miatt 3—3 napi fogházra.

— **Ne gázolj!** Párisból táviratozzák: A Caeni polgári bíróság de *Noielles* grófot, kinek automobilja *Villiers cur Merbon* halálosan elgázolta *Croisot* főhadnagyot, 200.000 franknyi kártalanítási összeg fizetésére kötelezte.

— **A makói vásárok szaporítása.** *Makóról* írják: A legutóbbi országos vásárok azt a benyomást tették a város közönségére, hogy a vásárok számának csökkenése állja útját *Makó* város kereskedelmi fejlődésének. Különösen érezhető a kevés vásár hátránya az állatforgalomban, melynél *Makó* város mint a délvidék egyik legnagyobb piaca nagyon jelentékeny szerepet vitt. Az állattenyésztés fejlődése következtében kevésnek bizonyultak a makói országos vásárok. *Farkas József* polgármester az ügy tanulmányozása folytán azt javasolta a

képviselőnek, hogy *Makó* város intézzen feliratot a kereskedelemügyi miniszterhez, hogy a makói vásárok száma 3-ról 5-re szaporíttassék.

— **Szabó-féle pármal ibo yaszappan** a szappanok ideálja. Rendkívül kellemes ibolyaillata s bőri puhító, üde hatása olyan, hogy egyetlen külföldszappan sem versenyezhet vele. Készíti *Szabó Béla* piporeszappan-gyáros *Miskolcon*. Darabja 80 fillér, 3 darab 2 korona 20 fillér. Aradon kapható *Vojtek* és *Weisz* droguériájában, *Földes K.*, *Ring L.*, *Rozsnyay M.*, *Hajós*, *Vojtek*, *Berger* és *Krebsz* gyógyszerészeknél, *Brunner Béla*, *Guttman* és *Berger*, *Glück Dezső* kereskedőknél. Az országos hírvé Szabó-féle gyermekszappant az anyák figyelmébe ajánljuk. 476

— **Praeservatív** ideális legjobb minőségben *Vojtek* és *Weisz*nál. 201

Aradi románok a moldvai lázongásról.

Kiszipolyozzák a parasztságot.

Forradalom a bérletrendszer miatt.

— Az *Aradi Közlöny* tudósítójától. —

Arad, március 21.

Váratlanul, anélkül, hogy a véres eseményekre való készülődésekről hír érkezett volna, tegnapelőtt fölverte Európát a távirónak az a híradása, hogy orosz mintára pogromok, zsidóüldözések folynak Romániában és paraszttömegek gyújtogatva, fosztogatva bejárvák különösen Moldvát. Tegnap aztán kibontakoztak már a nagyarányú mozgalom körvonalai és világossá lett, hogy Romániában veszedelmes agrárforradalom dúl, amely nemcsak a zsidó, hanem az óhitű birtokos és bérlő osztály ellen irányul és amely oly félelmetes tömegeket ragadott magával, hogy egy egész hadiállapotba helyezett hadtestet kellett az elkeseredett és vakmerő lázongók megfékezésére kiküldeni.

E fontos és Magyarországot közlő érdeklő események regisztrálásánál a legkimerítőbb távirati tudósítás sem nyújt tiszta képet a mozgalom igaz okairól és céljáról, mert a román kormány és az uralkodó osztályok érdekei annyira befolyásolják a hírszolgálatot, hogy valósággal leplezik a forradalom megértésére szolgáló körülményeket, amelyeknek ismerete nélkül pedig csak homályos és téves fogalmak alkothatók Európának a legújabb forradalmi kitöréséről. Az *Aradi Közlöny* egyik munkatársa ma hivatott és elfogulatlan vélemények beszerzése végett kérdést intézett az aradi románság néhány vezetőférfiához, akik nemcsak alaposan ismerik a román királyság viszonyait, hanem több ízben ott is jártak a Moldvában, ahol most a forradalomnak magasra csapó lángjai községeket és földbirtokokat hamvasztanak. *Beles János*, *Goldis László* és *Russu-Sirianu János* rendkívül érdekes nyilatkozataik során egyértelműleg kijelentették, hogy a romániai lázongás tisztán agrárforradalmi, gazdasági mozgalom, amelynek célja véget vetni a mostani hitvány birtokbérleti rendszernek és a parasztság türelmetlen kiszipolyozásának. A földmivelők tizezrei nem tudták többé elviselni a vállaikra nehezedő nyomasztó terheket és ezeknek lerázása végett nyultak a forradalom kétélű fegyveréhez. Külön is érdemesnek tartjuk fölemlíteni, hogy *Goldis László* rámutatott a lázongás ama tanulságaira, amelyeket épen a magyar

államférfiak a romániai eseményekből levonhatnak és amelyek kötelességüké teszik a magyarországi nép földinségének gyors megszüntetésén még idejekorán segíteni. Az elégtelenség okait sokkal könnyebb békés állapotban eltüntetni, mint abban a viharban és lángtengerben, amely az elkeseredés tulcsigázása esetén az országot váratlanul elboríthatja.

A román vezetőférfiak nyilatkozatait az alábbiakban közöljük:

Beles János,

királyi közjegyző.

— Kétszer jártam Moldvában, több városban és községében megfordultam és így meglehetősen ismerem a tartomány viszonyait. A mostani forrongás igazi okát is tudom. A parasztság változatlan akar azon a szégyenletes árendásrendszeren, amely a Moldvában divik. A román kormány körülbelül 800.000 hold területű földet néhány zsidó és nem zsidó családnak árendába ad 25-28 lei — frank — holdankénti bérösszegért. Az árendások pedig albérletbe adják a birtokot a parasztnak, akikkel egy holdért nemcsak 60-80 frankot fizetnek, hanem még munkát — robot-félet — és csirkét, tojást, bárányt és egyéb szolgáltatásokat is követelnek tőlük. Ennek a rendszernek azután az a következménye, hogy az árendások módfelett meggazdagodnak, a földmivelő nép pedig nem tud megélni, tönkremegy és kétségbeesésében agrár forradalmat szít.

A mostani mozgalom tehát *nem zsidóüldözés*, hanem *az elkeseredett parasztságnak gazdasági akciója* sanyaru helyzetének a javítására. Ezért pusztítja a lázongó tömeg a földbirtokosok kastélyait *felekezeti különbség nélkül*. Épügy fordulnak a román és görög óhitű birtokosok, mint a honosított zsidók ellen. Ha a kormány jóváteszi azt a hibát, hogy az állami földeket nem néhány családnak, hanem a parasztságnak adja bérbe, akkor megszűnik a forrongás oka, a nép meg tud élni és Románia könnyen kiheveri ezt a helyi betegséget, amely már nálunk Magyarországon is jelentkezett és amelynek a Moldvában annál is inkább véget lehet vetni, mert az ottani nép elég magas értelmiségi fokon áll, sőt nagyon ravasz is. Földszerzés szempontjából — igaz — nagyon nehéz a helyzete, de mint munkás jól megfizetik, amiről bizonyosságot tesz az is, hogy a székelyek csapatostul mennek ki Moldvába, mert a nők mint cselédek, a férfiak pedig mint aratók magas béreket kapnak és szép keresetre tesznek szert.

Goldis László,

országgyűlési képviselő.

— A forrongó parasztság sajnálatos kiöregeséből a viszonyokkal kevésbé ismerős tisztán láthatja, hogy itt nem antiszemita, hanem kizárólag *gazdasági akció* folyik. Mementó lehet ez a magyar államférfiaknak, hogy jól tennék, ha megfigyelnék a romániai eseményeket, mert nálunk is *sok helyütt nagy az elégtelenség*. A nagybirtokosok és a kincstár Magyarországon csakugy mint Romániában kiadják árendába a birtokokat, amelyeknek albérletért azután a parasztság két-háromszoros árat fizet. Odaát is éppen akkora a földéhség és a kielégítetlenség, mint nálunk, de mert Magyarországon konszolidáltabbak a viszonyok és szilárdabb a közbiztonság, könnyebben elnyomható a forrongás, mint Romániában.

Hogy csak egy példát hozzak föl a nálunk is türehtetlen és a veszedelem csirait magába rejtő állapotokról, hivatkozom a Maros-völgyi nép helyzetére. Az állami erdőket itt is nagybérlőknek adták ki, ahelyett, hogy a parasz-

toknak juttatták volna. Igaz, hogy a nép megfelelő vagyon hiányában nem tud társaságokba összeállani és a bérösszeget biztosítani. De az állam közbelépésével, erdészeinek és hivatalnokainak vezetése mellett a kincstár megtalálná a számadását és a népet valósággal boldoggá és megelégedetté tehetné. Most azonban, amikor a paraszt csak azt látja, hogy az árendás meggazdagodik és ő maga nyomorog, elégedetlen, zúgolódik az államhatalom ellen, amely nem gondoskodik kellőképpen róla.

Ezek a *gazdasági bajok* okozták a forradalom kitörését Romániában is. Hiába panaszkodnak ott a hivatalos körök izgatók munkájáról — amint azt nálunk is tennék, — *ahol nincs izgatásra anyag, ott nincs izgató*. A viszonyok szülik az izgatókat. A vas közé hiába dobjuk a taplót, de a forgács tüzet fog tőle. Az agrárállamnak — Magyarország és Románia is az — vezérelvénnek kell lennie, hogy a föld annak tulajdonába menjen át, aki műveli, mert csak így lehet egészséges szociális viszonyokat teremteni. Akkor a föld hozadékán nem osztokodnának hárman, a birtokos, a bérlő és a munkás, mint most, hanem csak a munkás, ami egy csapásra megszüntetné a drágaságot is.

Nem tudom, miként fogja a román kormány a bajokat orvosolni, de mindenesetre érdemes lesz a magyar kormányférfiaknak is a gyógyítás módját tanulmányozni.

Russu-Sirianu János,

volt orsz. képviselő, lapszerkesztő.

— Éveken át éltem Romániában, jártam Moldvában és nemcsak a távirati híradásokból, hanem közvetlen tapasztalataim alapján állítom, hogy a mostani romániai mozgalom a parasztságnak *gazdasági akciója*, mint volt az 1888-iki Bukarest melletti forrongás. Ha nem lennének zsidó vallású bérlők, úgy a nép a román és görög birtokos osztály ellen is éppen oly elkeseredéssel és vehemenciával fordult volna, mint ahogy most tette. Mert a parasztság helyzete rendkívül szomorú. A kincstári birtokokat a *bojáróktól* kapja bérbe, amiért nemcsak *háromszorosát* fizeti meg a falce-nek, — ez több mint egy magyar hold — hanem rákényszerített kézimunkával és természetben való szolgáltatásokkal néha 200 leit is ad a falceért, amelyet a bojár 25-50 leiért kap az államtól. Moldva öt megyéjében a földbirtok 85 százaléka a Fischer-család kezében van, amely valóságos trösztként állapítja meg a munkabérek és a bérletösszegeket. Ily körülmények között nem kellett orosz izgatók a mozgalom kitöréséhez. Elég izgató volt maga a helyzete a parasztságnak, amely most nem is akar egyebet elérni, mint azt, hogy ő kapja meg az állami bérleteket holdanként 25-50 leiért, nem pedig az árendások, akik nem dolgoznak és mégis meggazdagodnak.

A hatóságok rendkívül erélyes föllépése is érthető. Romániában is a bojárók kezében van a hatalom és így a kormány az uralkodó osztály érdekében sietett a feudális nagyurakra veszélyes mozgalmat elfojtani. A román kormány és törvényhozás azonban nem éri be a forradalom leverésével, hanem mint 1888-ban, most is levonja a mozgalom tanulságait és törvényhozási intézkedésekkel igyekszik segíteni a parasztság helyzetén. Épen most kaptam sürgőnyt Bukarestből, amely elmondja, hogy tegnap *Károly* király elnöklelte alatt minisztertanács volt, amelyen *Cantacuzino* miniszterelnök bejelentette, hogy sürgős törvényjavaslatot készített. A javaslat lehetetlenné teszi a mezőgazdasági trösztök garázdálkodását és azok a földek, amelyek most a tröszt kezében vannak, *a parasztnak fogják juttatni*.

Érdekes dolognak tartom még csak azt fölemlíteni, hogy *Stere* Konstantin jassy i egyetem tanár, aki régi jó ismerősöm, ta alyi látogatása során megmondta nekem, hogy ha a parasztság helyzetén nem segítenek, akkor féltő, hogy kitör a gazdasági forradalom. És ime, egy év múltán már valóra vált a jóvendölése.

Razzia a Lloydban.

A baccarat alkonya.

Vérengzés a színházépületben.

Arad, március 21.

A belügyminiszter utasítani akarja a rendőrségeket, hogy a klubokban is ellenőrizzék a a hazárdjátékokat és ne tűrjék sehoh a baccarat című ipar üzését. Riport a jóvendőléséből:

Az aradi Lloyd máskülönben csendes helyiségei ma éjszaka rémes jelenetek színhelyévé lettek. Az aradi rendőrség ugyanis a belügyminiszterium rendelete folytán behatolt a termekbe, ahol csendes polgáremberek dardlit játszottak és gyufákkal fizettek egymásnak. A tulbuzgó rendőrök lefoglalták a gyufákat s mikor a társaság egyik tagja tiltakozni próbált a durva erőszak ellen, súlyos vérengzés is támadt. A sajnálatos eseményekről tudósítók a következőkben számol be:

A Lloyd kártyatermének egyik asztalánál csendesen dardliztak ma este *Vidám Andor*, *Nagylelkű Zsigmond dr.*, *Vizözön Mihály*, *Lóvonat László* és még többen. A da dlit változatosság okából francia kártyával játszották, még pedig partiját három gyufába. Lóvonat László éppen hevesen kikelt azok ellen, akik nem áttallanak hazárdjátékokat játszani. Lóvonat László olyan erőteljesen kelt ki, mint egy csirke a tojásból. A többiek zajosan helyeselték, sőt Vizözön Mihály szolidasága jeléül három gyufát cuzeccolt a Nagylelkű Zsigmond dr. kártyájára.

Miközben ezek történtek, egyszerre berohant *Selymes Frigyes*, aki az ajtóban örködött, hogy a dardlizókat mi sem zavarhassa a bumedliknek nevezett karikák felírásában.

— Jönnék a rendőrök! lihegte sajjó kebeliél.

— Mért nem szölsz? — kérdezte *Villamos* Izsó. Hát jönnék?

— Hát nem jönnék? — felelte *Selymes*.

Ebben a pillanatban felpattant az ajtó és *Sarlot* Domokos főkapitány sajátköltséges egyenruhaja tünt fel a láthatáron. A főkapitány körülnézett s miután semmi gyanusat nem látott, boszusan megvakarta a csillagjait. Azután a következő magyar vezényszavakat ejtette ki:

— Allj! Indulj! Egy század jobbra, egy század balra, a többi pedig tartsa fenn a közbiztonságot!

Az erélyesen kiejtett szavakat *Villamos* Izsó udvariasan felemelte és vissza akarta adni *Sarlot* Domokosnak, aki erre tagadólag megrázta a *Villamos* Izsó fejét és a köve kező újabb vezényszót adta ki:

— Házku—tass!

Erre az intézkedésre óriási felháborodás támadt. A jelenlevő négy lovas és két lovatlan rendőr épen a kiadott parancs teljesítéséhez látott, mikor *Nagylelkű Zsigmond dr.* elkiáltotta magát:

— Adj rá!

— Mire? — kérdezte *Vidám Andor*.

— Hát nem hallottad, hogy a főkapitány kiadott egy parancsot? Ha kiadnak, rá is kell adni!

— Nem adok én rá semmit!

— Mit, maga nem ad semmit az én parancsaimra? — kiáltotta *Sarlot*. Majd meglátjuk!

Vidám Andor azonban nem hozta zavarba ez a fenyegetés. *Nagylelkű dr.*-hoz fordult és reászólt:

— Kijátszani! Kijátszani!

— Hatóság kijátszásáért ezennel megindítom az

eljárását! — jelentette ki a főkapitány. Ormester, írja fel!

Ezek után a rendőrök megejtették a házkutatást, amely tényleg eredményre is vezetett, mert megtalálták a Lloyd új házának terveit, melyeket rögtön le is foglaltak, mert alapos volt a gyanu, hogy az új házban baccarat játszanak. Találtak ezen kívül egy csomó papirosbuzát is a ház egyik zugában. A házkutatást Vizözön Mihály egyre növekvő izgalommal nézte végig és végül így fakadt ki:

— Szégyen! Itt megejtik a házkutatást és senki nem szól semmit. Bezzeg, ha én megejtek egy leányt, mindjárt tudja az egész város!

— Ne adja itt a bankot! — kiáltott e szavakra Lovonát László.

— Mit? Ez az új adja a bankot? — riadt fel Sarlot Domokos. Ezennel lefoglalom a bankot! Vizözön elfehéredett.

— Nagyszerű! Ön lefoglalja a bankot? Melyeket? — kiáltotta oly tüzeesen, hogy az asztalon levő gyufák meggyultak. Vizözön azonban saját egyéniségével eloltotta a tüzet és így folytatta:

— Az Aradi Ipar- és Népbankot akarja lefoglalni? Es gondoskodik ön arról, hogy hol számítolják le akkor a mi váltóinkat? Nagyszerű!

A heves gesztikulálásra Sarlot a kardjához kapott. Borzalmas vérengzés vette volna kezdetét, de szerencsére a kardnak nem volt pengéje. A dardlitzoknak azonban így is a fejükbe szaladt a vér és hangosan tiltakoztak az erőszak ellen. A véres jelenetnek csupán a rendőrök távozása vetett véget. Amint az utolsó lovasrendőr lova is kitette lábát a teremből, Lovonát László így kiáltott fel:

— Háromszáz flor a bank!

Természetesen ez csak vice volt, mert senki sem tételezheti fel, hogy a Lloydban baccarat folyhatna. A jelenlevők kitünően mulattak a sikerült élcen és folytatták a dardlitzást.

A rendőrség erőszakossága egész városban nagy feltűnést kelt. Némelyek azt beszélik, mintha Vizözön Mihály egy pofont is helyezett volna kilátásba egyik rendőrnek s ugyanezt a pofont később a kilátásból eltávolítva, a rendőr arcán helyezte volna el. Ez azonban minden alapot nélkülöző kólmány.

—zab.

Káplán, mint sztrájkcsináló.

A keserűviz-emberek.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, március 21.

Érdekes sztrájkmozgalom zajlott le tegnap a főváros közelében levő Saxlehner-féle keserűviz telepen.

A telepnek mintegy háromszázötven munkása, akik jórészt mind a budaörsi keresztényszocialista szervezetnek tagjai, kijelentették, hogy sem az eddigi munkabér, sem az eddigi munkaidő mellett nem szolgálnak.

Követeléseiket azzal adták tudtára Saxlehner Andor forrástulajdonosnak, hogy ha azokat huszonnégy óra leforgása alatt kedvezően nem intézi el, a munkát abbahagyják. A követeléseiket egészen a nemzetközi szocialisták mintájára fogalmazták meg s így a béremelés, munkaidőszállítással mellett szerepelt az a kifejezett és föltétlen pontként hangoztatott követelés, hogy a telepen ezentúl csak olyan munkás kaphat alkalmazást, aki a keresztényszocialista szakszervezet tagja.

Saxlehner, aki a követeléseket teljesíthetetlennek jelentette ki, azzal felelt munkásainak, hogy kiadta valamennyinek munkakönyvét s fizetését és új munkásokat szerződtetett. Az új munkásokat azonban a régiek fütykösével és bottal fogadták a telep ajtajában. Az összeütközésnek, amely nem volt elkerülhető,

a fővárosból előhívott rendőri beavatkozás vetett véget.

Erre a munkások egy része visszatért a telepre s munkára jelentkezett, a többség azonban még ma sem állott munkába.

Ezek helyett ideiglenesen új munkásokat fogadtak. Hír szerint ennek a keresztényszocialista sztrájkknak a szítója egy közeli helységnek a káplánja volt.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A színház műsora:

Pentek: Lovag ur, vigjáték. Beregi Sándor búcsúfömlépte. (Bérlés C.)

Szombat: Rosenkranz és Gildenstein, vigjáték. Bácsna-Maár Julia búcsúfömlépte. (C bérlésűnet)

Vasárnap: Felhő Klári nép zinnü. Kapossy Józsa búcsúfömlépte. (Bérlés A.)

Hétfő: Delután: Hűvelyk Matyi, tündérrege. Este: Baba, operette. (Bérlés B.)

* **A zsidónő.** *Jiraszek* Ilona vendégszerepelt ma este a zsidónő című operában. A kisasszony a budapesti konzervatóriumban végzett tanulmányairól akart beszámolni szülővárosa közönségének. Nagyon nehéz szerepben mutatkozott be és talán ez is oka volt annak, hogy nem aratott olyan nagy sikert, mint amilyent igyekezetéért érdemelt volna. Nehéz drámai szerep Recha szerepe énekben, játékban egyaránt sok nehézséget támaszt, amelyek legyőzése nagy készütséget tételez föl.

Dicséretreméltó, hogy *Jiraszek* kisasszony ilyen komoly feladatra vállalkozott. Nem volt mindenben sikere, azonban kvalitásos énekesnőnek bizonyult, aki szorgalmas és helyes továbbképzéssel még sikereket arathat. Hangja nem nagy terjedelmű, de kellemes szoprán hang, mely az alsóbb fekvésekben hatásos. A közönség szimpatikusan fogadta, tisztelői pedig több virágcsokorral lepték meg. Különösen jó estéje volt *Ferrarinak*, *Hunyadynak* és *Schubert* Jenyinek, akit magyar énekéért ma is lelkesen megtapsoltak. H. G.

* **Beregi Sándor** holnap este bucsuzik a Lovag ur címszerepében az aradi közönségtől. Barátai és tisztelői meleg ovációkban készülnék részesíteni a távozó művészt, aki tudvalevőleg Nagyváradra szerződött.

* **Jászai Mari** Aradon. A jövő hét műsorának legkiemelkedőbb mozzanata: Jászai Mari három estére terjedő vendégjátéka. A legnagyobb élő magyar tragikus színésznő három év előtt volt utoljára Aradon. Most ismét látni és hallani fogja őt az aradi közönség, amely mindig nagy hódolattal adózott tüneményes művészetének. Jászai Mari Lady Windermeere legyezője, Stúart Mária és Essex gróf fő női szerepeiben lép fel.

* **Vasárnapi és hétfői előadások.** Vasárnap és hétfőn, Gyümölcsoltó boldogasszony napján négy előadást tartanak a színházban. Vasárnap este Kapossy Józsa bucsuzik Felhő Klári népszinnü címszerepében, hétfőn este pedig *Baba* operette kerül színre Rontay Rontay Boriskával a címszerepben. Vasárnap délután Herczeg Ferenc kitűnő bohózata: Három testőr, hétfőn délután Hűvelyk Matyi tündérrege szerepel a műsoron.

* **Duse Eleonora** Budapesten. *Budapestről* táviratozzák: Duse Eleonora, a világhírű olasz művésznő ma Budapestre érkezett és holnapután a Vigszínházban fog vendégszerepelni. A művésznő a bécsi gyorsvonattal érkezett a nyugati pályaudvarra, ahol egy újságíró üdvözölte. Duse az újságíró beszédére a következőket válaszolta:

— Bécsből jövök s kissé kifárasztott az utazás. Szép ez a város, nagyon szép.

Azután elhallgatott és lenézett, mint aki emlékei között kutat, azután így folytatta:

— Ötödször vagyok Budapesten. Mikor először voltam itt, a városligetben, az arénában játszottam és itt fedeztek fel, az első lelkesítő siker, megértő siker itt fogadott. Utközben kaptam sürgönyt Bécsből, vissza is megyek két előadásra.

Lengyel Zoltán obstruál.

„Majd bemutakozom.“

Egy kis fenyegetés.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, március 21.

A magyar parlament már sokféle obstrukciót látott. Volt már eset arra is, hogy tizen-nyolc ember obstruálta meg a kormányt. Most az obstrukciónak egy sajátos fajával ismerkedhetik meg a parlament. Egy ember akar ugyanis kéréssel indítani az állami tanítók fizetésrendezéséről szóló törvényjavaslat ellen. Ez az egy képviselő pedig *Lengyel* Zoltán, aki a legutóbbi híres obstrukción ugyancsak kiváló opponálónak bizonyult.

Lengyel Zoltán ugyanis ma kijelentette egy hírlapíró előtt, hogy legközelebb bemutakozik az új képviselőháznak mint obstruktor. Amint az alább olvasható nyilatkozatból olvasható, *Lengyel* Zoltán egymaga indít obstrukciót a tanítók fizetésrendezéséről szóló javaslat ellen. *Lengyel* vállalkozása komoly parlamenti harcok előidézője lehet. A nemzetiségek ugyanis *Lengyel*hez fognak csatlakozni, aki kiváló oktatást fog majd adni a kezdőknek, hogyan kell magyarázni a házszabályokat és a jegyzőkönyvek stílusában miként kell hibákat találni.

Lengyel nyilatkozatát az alábbiakban adjuk:

Lengyel Zoltán tegnap a reá vonatkozó híresztelésekkel kapcsolatosan a következőket jelentette ki egy újságíró előtt:

— Hosszu ideje foglalkozom szinte kizárólag a Polónyi-ügygyel s ezért vagy két hét óta nem voltam a Házban. Szememre is hányták e mulasztásomat az én „kedves jó barátaim“. Tegnap elmentem hát bucsuzkodni. Fel is szólaltam. Komédiának neveztem azt, mikor 6. mond hat emberrel „szavaztatnak“ és felemlegettem a székely vasuta kelhanyagolt ügyét. Privátim pedig többekkel tréfálkoztam, hogy majd lesz itt külön zenebona is husvét után. Természetes tehát, hogy ma reggelre ismét gazember lettem. Sokszoros tolvaj, gazember. Ugylátszik, mindenáron és mennél előbb tudni akarják, hogy a Polónyi-féle viaskodásban kettőnk közül ki sebesült meg és ki maradt harcképesebb. Ennélfogva *mindjárt husvét után* be fogok nekik mutatkozni a *képviselőházban*. Hiába fognak haragudni, engem nem okolhatnak. Három hónap óta türom támadásaikat, a melyekből már egész könyvtárra való jelent meg. *Ez elég jogcím ad nekem arra, hogy a házszabályok terén az ő élükön, az ő javukra, az ő egyenes megbízásukból és lelkes támogatásuk mellett szerzett tudományomat újított, javított és bővített kiadásban bemutassam.*

A házszabály-tudomány pedig magyarul obstrukciót jelent. Hogy ezt *Lengyel* Zoltán egyedül hogyan rendezi és meddig rendezheti, az ő dolga. Talán Apponyi Albert gróf sem ijedne meg a fenyegetéstől, hisz ő igen jól ismerheti *Lengyel* Zoltán képességeit, mivel hosszú időn keresztül együtt dolgoztak. A mi a veszedelem sarkpontja, az az a körülmény, hogy *Lengyel* Zoltán saját külön hadjárata köz-

Tavaszi újdonságok női felöltők és Cosztümökben

RADÓ GYULA áruháza Andrassy-tér (szemben az új minorita templommal.) 785

ben mások erősek ostromolják majd a tanítókra vonatkozó törvényjavaslatot.

A *nemzetiségi párt* is hetekig tartó vitára készül, s ezt be is jelentette, mikor az állami tanítókra vonatkozó törvényjavaslat tárgyalásánál a nemzetiségi kerületek hangulatának a husvétii ünnepek alatt való kipuhatólása címén leszerelt. Sőt, ha segítség érkezik a kormány-párt valamelyik szárnyáról, a javaslat agyonbeszélésére is vállalkozik.

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ Egy volt aradi hírlapíró sajtópöre. A budapesti kir. ügyészség szemérem ellen elkövetett sajtóvétség címén pörbe fogta *Karácsonyi Aladár* volt aradi, jelenleg kolozsvári újságíró, mert a „Magyar Figaro” című budapesti lapban 1906. július 1.-én megjelent Casanova II. című elbeszélésében szemérem elleni vétséget látott. Ezt a sajtópert zárt ajtók mellett tárgyalta a büntető törvényszék esküdthírosága, amely hosszas tanácskozás után *felmentő* ítéletet hozott. Az ítélet jogerős.

§ A csabai népgyűlés. A télen *Boros-Brindus* Mihály szocialista agitátor, aki a munkáspártok minden frakcióját boldogította már a működésével, népgyűlést rendezett Békéscsabán. Mint szónok, Boros különösen az azon a vidéken sokan szerepelt ellenlábas, *Várkonyi István* agrárszocialista apostol ellen kelt ki. A többek közt azzal vádolta Várkonyit, hogy a darabontok ágense volt és *Fejérváry* báró miniszterelnöktől, hogy az ő céljait szolgálja, 35.000 koronát kapott zsebpénzül és agitációra. A megvádolt munkásvezér, aki különben ez időszert a váci államfogház lakója, Borost feljelentette *rágalmazás* címén. A pör tárgyalását *Baló* Lajos járásbíró a mai napra tűzte ki. Boros Mihály vádlott azonban nem jelent meg a pontos időre. Mivel pedig a bíró, már a vidékről megjelent több tanu miatt is, a pört még ma letárgyalni óhajtotta volna, egy szolgát küldött az igazolatlanul elmaradt vádlottért. De mivel nem tudták megtalálni, a panaszos képviselője, *Molnár* Dezső dr. kérésére a rendőrség útján fogják Boros hollétét nyomozni s a legközelebbi tárgyalásra megidézni.

KOZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

= A gráci vaggongyár mérlege. A gráci vagon- és gépgyár részvénytársaság (azelőtt Weitzer J.) igazgató tanácsa jóváhagyta a társaságnak az 1906-iki üzletéről szóló mérlegét.

A megfelelő leírások és a különböző alapok dotálása után a mérleg a múlt évi 4811 koronás nyereség áthozatallal együtt 269,018 koronát mutat fel az 1905. évi 94,811 koronával szemben. Együtt elhatározta, hogy a közgyűlésnek javasolni fogja, hogy az osztalék részvényenként 5%-nak megfelelő 20 korona legyen, szemben az előző évi 2%-nak megfelelő 8 koronával.

Budapesti áru- és értéktözsde.

— Az *Aradi Közlöny* távirati tudósítása. —

Budapest, március 21.

Kevés üzlet, tartott árak Amerika 1/2 olcsóbb. Az árak 50 kilónként számítva:

	Déli zárlat	5 órai zárlat
Buza áprilisra	7.60—7.61	7.68—7.69
Buza októberre	7.99—8	8.03—8.04
Rozs áprilisra	6.69 6.70	6.68 6.69
Zab áprilisra	7.78—7.79	7.78—7.79
Új tenzeri	5.27 5.28	5.27—5.28

Zárul 5 órakor:

Cezirák hitelrészvény	678 50
Magyar hitelrészvény	700 —
Cezirák-magyar államvasuti részvény	670 50
Déli vasút	145 50

Budapest-kőbányai sertéskereskedelem.

Március 21

Magyar elsőrendű: Öreg nehéz páronként 400 kilogramm felüli súlyban ———— fillérig; közép páronként 300—400 kilogramm terjedő súlyban ———— fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogramm felüli súlyban 148—149 fillérig; fiatal közép páronként 251—320 kilogramm terjedő súlyban 148—149 fillérig; könnyű páronként 250 kilogramm terjedő súlyban 149—150 fillérig. Szerbiai: Nehéz páronként 26 kilogramm felüli súlyban ———— fillérig; közép páronként 240—260 kilogramm terjedő súlyban ———— fillérig; könnyű páronként 240 kilogramm terjedő súlyban ———— fillérig. Sertéslétszám: Március 17. napján volt készlet 19,969 darab, március 18. napján főlhajtatott 443 darab, március 19. napján elszállított 152 darab, március 19. napjára maradt készletben 20,360 darab. A hizott sertésüzlet irányzata: Vaitozatlan.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

S. S. (Gurahonc.) Elkésve érkezett. Sajnálattunkra, nem használhatjuk. Nálunk két nap nagy idő, s az aktualitások sokszor egy nap alatt elmúlnak. Talán egy érdekességekkel, epizódokkal tarka hosszabb dolgot használhattunk volna, így azonban nem térhetünk vissza egy harmadnapos esetre.

IDEGENEK ARADON.

— Március 21. —

Fehér Kereszt szálloda. Jiraszek Nándor Budapest. — Münnich Károly igazgató Budapest. — Grosse Schmid Sándor okleveles mérnök Kassa. — Kormos Adolf és neje Zám. — Trnófszki Sándor gazdálkodó Komlós. — Szántó Frigyes gyógyszerész és neje Debrecen. — Magyarai Imre és családja Al-

gyó. — Juhász Ödön hivatalnok Békés. — Stark Endre kereskedő Nagyszalonta. — Telegdy Andor hivatalnok Kolozsvár. — Vessely Ernő hivatalnok Kolozsvár. — Komlós Simon kereskedő Zombor. — Friedman Izso kereskedő Baja. — Balázs Imréné és leányai Szeged. — Belovary Kálmán és családja Deés. — Körössy Andor Gödölő. Kovács Lajos hivatalnok Fogaras. — Coerr Rafael utazó Trieszt. — Bruckner Arnold utazó Fiume — Schmidl E. utazó Hamburg — Neuman Eduárd utazó Budapest. — Lang Sándor utazó Budapest. — Kalmár I. utazó Budapest. — Román Vilmos utazó Budapest. — Stern Arnold utazó Budapest. — Kovács Sándor utazó Budapest. — Kremen Andor utazó Budapest. — Sugár József utazó Budapest. — Klein Salamon utazó Budapest. — Keller Vilmos utazó Bécs. — Tininszki János utazó Bécs. — Labovicz Sándor utazó Bécs. — Berger Ignác utazó Bécs — Vaisz Sándor utazó Bécs. — Grossz Arnold utazó Bécs. — Rosenzweig Miksa utazó Bécs.

Központi szálloda. Koszits Pál. intéző Déliblat. — Kohn Ferenc nagykereskedő Déva. — Niedermeyer Károly birtokos Elek. — Ifj. Walthier József gépészmérnök Elek. — Radó Jakab dr. belkészt. Hát-szeg. — Pankr Ármán kereskedő Budapest. — Grün Mór kereskedő Budapest. — Demjen Lajos kereskedő Budapest. — Freund Sándor kereskedő és neje Budapest. — Freund Emil kereskedő Budapest. — Scherrl Izso kereskedő Budapest. — Horváth Ferenc bankigazgató Budapest. — Fried Ignác kereskedő Budapest. — Willinger Márton birtokos Zombor. — Simoda Jenő joghallgató Zombor. — Sebesi Vilmos vállalkozó Temesvár. — Kardos Samuel főmérnök Makó. — Heinrich Henrik főellenőr Budapest.

Nemzeti Színház.

C) bérlet.

C) bérlet.

Pénteken, 1907. évi március hó 22-én:

A lovag ur.

Vigjáték 3 felvonásban. Irta: Csörgő Hugó.

SZEMÉLYEK:

Kázmér lovag	Kesztyer Ede.	Borbála	Bácsné.
György, apród	Beregi S.	Veronika	Zalai Margit.
Hort Ede	Várnai Jenő.	Havas	Kulcsár J.
Alice, leánya	Harmath J.	Gara	Ajtai Ödön.
Vidor Béla	Delli Lajos.	Klára	Zsigmondi A.
Vince	Faludi K.	Ozora István	Szatmári A.

Közdete este 7 és fél órakor.

NYILTTER.*

187

Sirolin

Emeli az étvágyat és a testet, megszünteti a köhögést, váladékot, éjjeli izzadást.

Tüdőbetegségek, hurutok, szárazköhögés, skrofulozis, influenza ellen számtalan tanár és orvos által naponta ajánlva.

Mint hogy értéktelen utánzatokat is kínálnak, kérjen mindenkor „Roche” eredeti csomagolást.

F. Hoffmann-La Roche & Co. Basel (Sv. C).

„Roche”

Kapható orvos rendelésre a gyógyszerárúházaiban. — Ára övegyeztetés — 500000

0808

URAK!!!

Öltöny és felöltő szöveteket előnyösen csak a kizárólagos posztó gyári raktárban vásárolhatnak.

Nagy megtakarítás!

Szolid kiszolgálás!

Leichner és Fleischer

Arad, Szabadság-tér 17.

Aradvárosi és megyei telefon sz. 475.

Egy jóforgalmu
**Szatócs-
üzlet**

italméréssel egybe-
kötve, kedvező feltéte-
lek mellett május 1-re,
szükség esetén
azonnal átadó.

Cím a kiadóhivatalban. 784

175 darab

pontos járatu ezüst

zsebórát

minden elfogadható árban
elárusít

Schwimmer-cég

Arad, 802

Szabadság-tér 5-6. szám alatt.

Pölzl kávéház
mellett

Permetező javítások elfogadtnak.

M. ut. szabadság-tér

Borszivattyuk

és hozzá való legjobb minőségű
gummi csövek legolcsóbb gyár-
árakon.

A szivattyu hengerből a bor utolsó
cseppig kifolyik, a szőlő magvak
héjak és egyéb tisztatlanságok
azonnal továbbittatnak, ezáltal a sziv-
attyu nem romlik és a bort nem
renthatja, a gépezet jó működésé-
sért 8 évi jótállás, ingyen javítás

Tüzi fecskendők

**Golyó szelepekkel. Közse-
geknek legalkalmasabbak,**
mert homokos és sáros víz hasz-
nálásánál sem tagadják meg a
szolgálatot, — a gép jó működésé-
sért 8 évi jótállás (ingyen javítás)
hozzá való országos egységes csö-
varok és a legjobb minőségű belső

gummirögzít
kendercsövek
s legolcsóbb
árban.

Kutak

a hozzávaló
csövekkel
olcsóbbak é
jobbak, mint
bármely más
vagy külföldi
gyárban.

Hönig Otto

m. királyi szabadalmazott tüzi fecskendő
és szivattyu készítő. 290

Arad, Rákóczi-utca 27. sz.

Nincs drágaság!

Elég bajuk van a háziasszonyoknak az ál-
talanos drágaságokkal, nem akarunk tehát nekik
mi is keifemetlenséget okozni.

Tudatjuk ennek foiytán, hogy bár a be-
szerzéseknél nekünk magasabb árakat kellett
fizetnünk, — az előbbi évekhez képest — mi
midezáltal

TEA és RUM

árainkat, de különösen, általánosan ismert és
eddig nyújtott minőségeinket változatlanul fen-
tartjuk.

VOJTEK és WEISZ

drogueria és parfumeria nagykereskedése 341

ARADON.

Tápértékben leggazdagabb,
Hatásában felülmulhatatlan

a Hajós-féle kellemes ízű

Csukamájolaj.

Gyermekek és felnőttek által egyaránt kedvelt.

— Ára egy üvegnek 2 korona. —

313

Tyúkszem már nincs többé!

Igy kláitanak ezren meg ezren, akik a Hajós-féle

ANAGALLINT

használták. Ára egy üvegnek utasítással 70 fillér.

Dr. D. Graur Viktor aradi fogorvos bacteriumölő

szájvizének és fogporának egyedüli raktára

egy üveg szájviz 2 kor, egy doboz fogpor 1 kor.

Fenyőillat a szobában. Ára 70 fill.

Ibolya, Gyöngyvirág és Heliotrop szobaillatok, üvegje 70 fill.

„NEVER“ amerikai gummi, a legjobb, 6 db. 2 korona.

Fenti szerek valódi minőségben kaphatók:

Hajós Árpád

gyógyszertára és gyógyvegyészeti laboratóriumában

Arad, Andrásy-tér 22. sz., a megyeházzal szemben.

Kiadó lakások!

A Vörösmarty-utca 3. számú
házban, a színházzal szemben,
II. emeleti

utcai lakások
május hó 1-től,

illetve azonnal kiadók.

Ugyanott a II. emeleten

egy kisebb udvari lakás
azonnal kiadó.

Bővebbet a gondnoknál a ház-
ban 6. ajtó szám. 496

Megerkeztek a béli divat ujdonságok!

Brunner Béla

úri divat- és különlegességek üzlete

Arad, Szabadság-tér 20. sz.

(Forray-u. sarok, gróf Nádasdy-palota.)

Ajánlja dúsan felszerelt áruraktárát
hol a legjobb és legdivatosabb bál-
lángok, gallérok, kékzetők, nyak-
kendők, kezyűk, selyem ruh-
kendők, harisnyak, s b. ujdonságok
kaphatók.

Legjobb bál- toll-, selyem-,
gáz- legyezők kiárusítása mélyen
leszállított árakon.

Nagyszerű választék francia és angol
illatszer különlegességekben.

Dicső arak! — Pontos kiszolgálás!

Vidéki megrendelések azonnal el-
intéztetnek. 138

Ügyes

segédet,

ki a rőfösben jártas
és románul beszél,
azonnali belépésre

keresek.

Weisz Mór,

Székudvar. 885

TITKOS

betegségek ellen legjobb szer a törényesen
védezt

„TRIAS“

mely 2-3 nap alatt felelősség mellett a leg-
elhanyagoltabb húgycsőfolyást megszünteti.
Ára: férfiaknak K 1.80. nőknek K 2.50.

Köszvény, Csusz, Rhenma, fő- és fog-
fájás ellen a

PAPP-féle

„MENTHOLIN“

biztos hatású gyógyszer.

Egy próba elegendő!

Ára 1 korona.

Főntieket titoktartás mellett küldi:

PAPP L.

gyógyszertára Tiszaszentimrén.

Főraktár Aradon: 898

Földes Klemen gyógytárában.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Francia „Blouse Albu”

180 legújabb eredeti francia divatképpel 1 korona 50 filléért kapható **Ingyen I. és Fia** könyvkereskedésében Arad. Telefon 517. 361

Garai Károly Aradon.

Utánvét mellett küld: 1 kiló tiszta sertés zsírt 76 kr. 1 kiló szelet szalonnát 70 kr. 1 kiló perzselt szalonnát 72 kr. 1 kiló császár szalonnát 90 kr. 1 kiló füstölt sonkát 88 kr. 1 kiló füstölt kolbászt 90 kr. 1 kiló füstölt karaját 88 kr. 1 kiló füstölt apró husokat 72 kr. 1 kiló felvágott vegyes 80 krajcár. 660

Egy másod osztályu

gimnáziumi tanulóhoz, Correpetitor felvétetik. Czim a kiadóhivatalban. 893

77 703

Nagyváradai bor

ugyanottani ortodox rabbi hechscherrel ellátott eredeti hordókban

fehér és schiller

jutányos árban kapható.

Hirschmann Albert

borkereskedőnél 888

ARAD.

280—1907. végr. sz.

Árverési hirdetmény.

Közhirre tétetik, hogy az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében az aradi kir. járásbírósg Sp. II. 885/4. számú elrendelő és az aradi kir. járásbírósgnak 1907. V. 323/3. számú kiküldő végzése folytán Hamar Mihály és neje Gazdag Teréz aradi lakosok végrehajtatók javára, Harmati Mihály, mint elmebeteg Szilágyi Mária kirendelt ügygondnoka, csorvási lakos ellen 540 kor. tőke és jár. erejéig foganatosított kielégítési végrehajtás alkalmával bírólagnak le- és felülfogalt 1528 koronára becsült 1 drb. 8 löreji gőzmozdony, 1 drb. cséplő szekrény és egyéb tárgyakkal álló ingók a még fizetetlen összeg kielégítésére a helyszínen, vagyis Szentleányfalván 131. sz. a. 1907. évi március hó 27. napjának d. e. 10 órájára kitűzött nyilvános árverésen a legtöbbet ígérőnek készpénz fizetés mellett becsáron alól is elfognak adadni.

Amennyiben az elárverezendő ingókat mások is le és felülfogalták, és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. év LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik. Kelt Aradon, 1907. évi március hó 12. napján.

Najmányi Béla,
bir. végrehajtó.

894

Telefon szám 184. **Mosóintézet átvétel!** Telefon szám 184.

Van szerencsém a t. közönség tudomására adni, hogy a hosszú évek óta fenálló és teljes megelégedésre működő, legjobb hírnévnek örvendő

Bettelheim-féle mosóintézetet

Antich Lajos-utca 2. szám átvettém és annak szakszerű kezelését személyesen fogom tovább vezetni. — Főelőnye intézetemnek, hogy a mosást és tisztítást **hásilag kezel, minden vegyszer mellőzésevel, kizárólagosan kézimossással**, melynek következtében a ruha nincs kitéve időelötti romlásnak.

Sok éven át szerzett tapasztalataim remélni engedek, hogy kifogástalan munka szállításával ki fogom érdemelni t. megrendelőim feltétlen bizalmát.

Kiváló tisztelettel

753

FISCHER LIPÓTNÉ,

a Bettelheim-féle mosóintézet utóda **Antich Lajos-utca 2. szám.**

Szőlőoltványok.

Fajtiszta riparia portalis alanyon oltott, elsőrendű, duggyökérzetű, bor és csemegefajta

fásoltványokat

bármily mennyiségben szállit:

Hámory Gazdaság szőlőoltvány-telepe Arad.

Bővebb felvilágosítással és árajánlattal szívesen szolgál Deák Ferenc utca 3. sz. a. 303

Telefon 229.

Telefon 229.

328—907. II. szám.

Hirdetmény.

Aradvármegye közigazgatási bizottsága az 1907. évi március 7-én kelt 1295. számú határozatával a vadász-barakonyi thgi közút 1—2. klm. szakaszán levő hid ujjáépítését 13585 kor. 35 fillér összeg erejéig engedélyezte.

A fentemlített munkálatok kivitelének biztosítása céljából az 1907. évi április hó 17-ik napjának d. e. 11 órájára a vármegyei székház kistermében tartandó zárt ajánlati versenytárgyalás hirdettetik.

A versenyezni óhajtok felhivatnak, hogy a fentebbi munkálatok végrehajtásának elvállalására vonatkozó zárt ajánlatukat a kitűzött nap d. e. 1/2 11 órájáig a nevezett hivatalhoz anynyival inkább igyekezzenek beadni, mivel a későbbben érkezettek figyelembe nem fognak vétetni.

Az ajánlathoz az általános feltételekben előirt, az engedélyezett költségösszeg 5%-ának megfelelő bánatpénznek az aradi m. kir. adóhivatalnál történt letételét igazoló pénztári nyugta csatolandó.

A szóban forgó munkálatra vonatkozó műszaki művelet és részletes feltételek a nevezett m. kir. államépítészeti hivatalnál a rendes hivatalos órákban naponként megtekinthetők.

Arad, 1907. évi március hó 20-án.

892

M. kir. államépítészeti hivatal.

Hopp Károly

műszaki irodája

Arad, Széchenyi-utca 5. sz.

Jervezése és kivitele:

vizellátás és világítási,

valamint

mórtotelepeknek, stb.

Elsőrendű különlegességi

gyárak képviselősege. 455

Egy billiárd asztal,

képek és togasok jutányos áron eladók. Bővebbet Teleki-utca 15. szám alatt, a gondnoknál.

Egy ügyes rikkancs, ki egy

esti lap árusítását elvállalná, alkalmazást nyerhet.

Értesítés?

Van szerencsém a n. é. hölgyközönség szives figyelmét felhívni arra, hogy 793

Weitzer János-utca 10. szám alatt

Dr. Robitzek ház

egy a mai kor igényeinek megfelelő

salont

nyitottam, ahol a legelegánsabb izlést kielégítő angol és francia divat szerinti **hoiletteket** a legjutányosabb árak mellett készítek, melyre tapasztalatainkat úgy én, mint nóm, nagy fővárosokban szerztük meg.

Egyben arról is értesítjük a t. hölgyközönséget, hogy a legmodernebb szabászat tanítását a leg-
rövidebb idő alatt betanítjuk.

Nagybecsü pártfogást kér

Weisz Samu,

angol és francia női szabó.

Fizető és tanuló leányok felvételnek.

Ifj. Kopetkó

Károly

Arad, Weitzer János-u. 2.

(Minorita-palota.) 147

Tavaszi bevásárlási utamról visszaérve van szerencsém a nagyérdemű vevőközönség szives tudomására hozni, hogy tavaszi és nyári ujdonságok megérkeztek: **Blouse kelmék, új costum kelmék, új blouse zephierek, divatos blouse selymek, gyönyörű szép delatnok, ruhavásznak óriási választékban.**

Mintákat vidékre bérmentve küldök.

Városi és megyei telephon 477.

Hajdu tea

mel- és tüdőbetegeknek számtalan esetben kipróbált szer.

Legjobb sikerrel használható köhögés, hurut, rekedtség, számarhurut, elnyálkásodás, minden mellbaj, a légszű, a tüdő, a gége hurutos megbetegedései, légzési nehézségek, szűk-mellűség, asthma stb. ellen.

Ára 50 fillér.

Kapható Aradon,

Földes Kelemen

gyógyszerésznél. 288